

พิธีถวายผ้าพระกฐินพระราชทาน
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประจำปีพุทธศักราช ๒๕๔๕

ณ วัดรัชฎาธิษฐานราชวรวิหาร เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร วันศุกร์ที่ ๘ พฤศจิกายน ๒๕๔๕

ประกาศมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
เรื่อง กฐินพระราชทาน

ด้วยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับพระราชทานได้นำผ้าพระกฐินไปถวายพระสงฆ์จำพรรษา ณ พระอารามหลวง เป็นประจำทุกปี และมหาวิทยาลัยได้รับความร่วมมือร่วมใจจากบรรดาคณาจารย์ ข้าราชการในสังกัด และผู้มีจิตศรัทธาเป็นอย่างดีตลอดมา

ในเทศกาลกฐิน ประจำปี 2545 นี้ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับพระราชทานให้นำผ้าพระกฐินไปถวายพระสงฆ์จำพรรษา ณ วัดรัชฎาธิษฐานราชวรวิหาร แขวงคลองซกพระ เขต ดลิ่งชัน กรุงเทพฯ กำหนดถวายในวันศุกร์ ที่ 8 พฤศจิกายน 2545 จึงขอแจ้งให้คณาจารย์ ข้าราชการ นิสิต นักเรียน ผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนสาธิต และผู้มีจิตศรัทธาทราบโดยทั่วกัน เพื่อร่วมการกุศลครั้งนี้ โดยแจ้งความจำนงบริจาคได้ที่กองคลัง สำนักงานอธิการบดี งานการเงินและบัญชี ของคณะ สถาบัน สำนัก โรงเรียนสาธิต ทั้งนี้ขอให้หน่วยงานที่รับบริจาคเป็นผู้รวบรวมพร้อมด้วยบัญชีแสดงรายนามผู้บริจาค และจำนวนเงินหรือสิ่งของที่รับบริจาค ส่งกองคลัง สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ภายในวันที่ 31 ตุลาคม 2545

การนำผ้าพระกฐินไปถวายครั้งนี้ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือร่วมใจจากคณาจารย์ ข้าราชการ นิสิต นักเรียน ผู้ปกครองนักเรียน โรงเรียนสาธิต และผู้มีจิตศรัทธาร่วมการกุศลนี้โดยทั่วกัน

ประกาศ ณ วันที่ ๔ กันยายน ๒๕๔๕

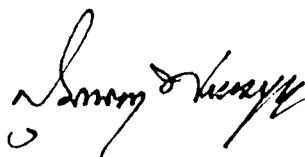
(รองศาสตราจารย์สุมนทนา พรหมบุญ)
อธิการบดีมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สารอธิการบดีมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับพระมหากรุณาธิคุณโปรดเกล้าฯ ให้นำผ้าพระกฐินพระราชทานประจำปี 2545 ไปถวายพระสงฆ์ ณ วัดรัชฎาธิษฐานราชวรวิหาร แขวงคลองชักพระ เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร ในวันศุกร์ที่ 8 พฤศจิกายน 2545 โดยมหาวิทยาลัยได้ตั้งองค์พระกฐินที่มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ในพิธีถวายผ้าพระกฐินพระราชทานปีนี้ มหาวิทยาลัยได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากผู้บริหาร คณาจารย์ ข้าราชการ พนักงาน เจ้าหน้าที่ นิสิต ผู้ปกครอง โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ รวมทั้งหน่วยงานของภาครัฐและเอกชน

ในโอกาสอันเป็นธรรมมงคลนี้ มหาวิทยาลัยได้จัดพิมพ์หนังสือที่ระลึกขึ้น โดยรวบรวมเรื่องเกี่ยวกับวัดรัชฎาธิษฐานราชวรวิหาร ความรู้เกี่ยวกับกฐิน พระอาราม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และเรื่องอื่น ๆ ที่เป็นประโยชน์แก่พุทธศาสนิกชนทุกท่าน

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒขออนุโมทนาต่อผู้มีจิตศรัทธาทุกท่านที่ได้ร่วมกันบำเพ็ญบุญกุศล ถวายผ้าพระกฐินพระราชทานครั้งนี้ ขออานิสงส์และผลบุญจงดลบันดาลให้ทุกท่านประสบความสุขความเจริญรุ่งเรืองในชีวิต และจำเจริญในธรรมโดยทั่วกัน

(รองศาสตราจารย์สุมณฑา พรหมบุญ)
อธิการบดีมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

กำหนดการพิธีถวายผ้าพระกฐินพระราชทาน
ประจำปี 2545

ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ณ วัดรัชฎาธิษฐานราชวรวิหาร
แขวงคลองซึกพระ เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร
วันศุกร์ ที่ 8 พฤศจิกายน 2545

วันพฤหัสบดี ที่ 7 พฤศจิกายน 2545

- เวลา 13.00 น. ตั้งองค์พระกฐินพระราชทาน ณ ห้องแปดเหลี่ยม
อาคารวิจัยและการศึกษาต่อเนื่องฯ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร
- เวลา 14.00 น. พระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์
- เวลา 15.00 น. ถวายองค์พระกฐินพระราชทาน
เสร็จพิธีขอเชิญทุกท่านรับประทานอาหารว่าง และเครื่องดื่ม

วันศุกร์ ที่ 8 พฤศจิกายน 2545

- เวลา 11.30 น. เคลื่อนองค์พระกฐินพระราชทาน จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ไปยังวัดรัชฎาธิษฐานราชวรวิหาร
- เวลา 13.30 น. ขบวนองค์พระกฐินพระราชทานถึงวัดรัชฎาธิษฐานราชวรวิหาร
- เวลา 14.00 น. พิธีถวายผ้าพระกฐินพระราชทาน

- การแต่งกาย**
- ผู้บริหารมหาวิทยาลัย กรรมการดำเนินงาน ผู้แทนหน่วยงาน แต่งกาย
เครื่องแบบปกติขาว
 - คณาจารย์ ข้าราชการ และผู้มีจิตศรัทธาที่เดินทางไปร่วมในพิธี แต่งกาย
เครื่องแบบปกติขาว หรือชุดพระราชทาน หรือชุดสากลนิยม หรือแต่งกายสุภาพ

**ประวัติการถวายผ้าพระกฐินพระราชทาน ของ
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ**

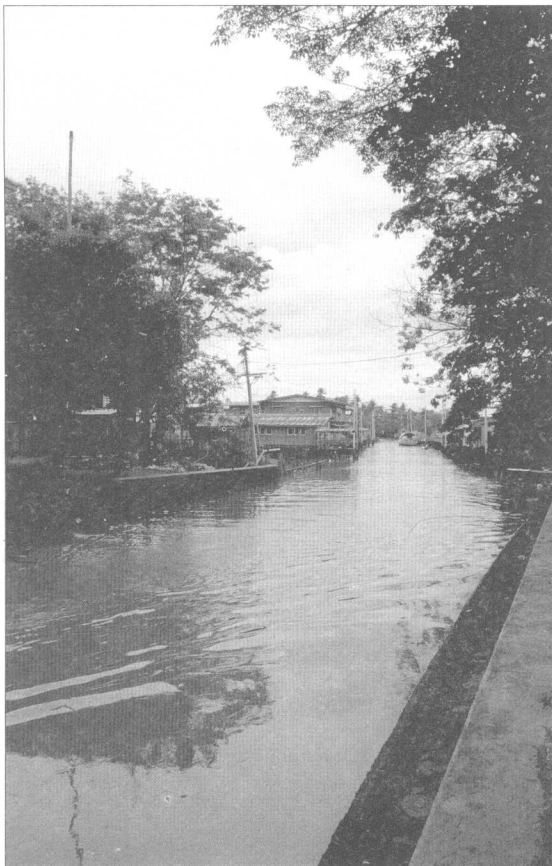
ครั้งที่ 1	วันที่ 3 พฤศจิกายน 2522	ณ วัดมัชฌิมาวาส อ.เมือง จ.สงขลา
ครั้งที่ 2	วันที่ 7 พฤศจิกายน 2523	ณ วัดปทุมวนาราม เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ
ครั้งที่ 3	วันที่ 8 พฤศจิกายน 2524	ณ วัดกลางวรวิหาร อ.เมือง จ.สมุทรปราการ
ครั้งที่ 4	วันที่ 22 ตุลาคม 2525	ณ วัดบรมนิวาส เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ
ครั้งที่ 5	วันที่ 5 พฤศจิกายน 2526	ณ วัดศาลาปูนวรวิหาร อ.พระนครศรีอยุธยา จ.พระนครศรีอยุธยา
ครั้งที่ 6	วันที่ 3 พฤศจิกายน 2527	ณ วัดมหาชัย อ.เมือง จ.มหาสารคาม
ครั้งที่ 7	วันที่ 9 พฤศจิกายน 2528	ณ วัดพระบาทมิ่งเมืองวิหาร อ.เมือง จ.แพร่
ครั้งที่ 8	วันที่ 9 พฤศจิกายน 2529	ณ วัดคูหาสวรรค์ อ.เมือง จ.พัทลุง
ครั้งที่ 9	วันที่ 17 ตุลาคม 2530	ณ วัดเกตุการาม อ.บางคณที จ.สมุทรสงคราม
ครั้งที่ 10	วันที่ 19 พฤศจิกายน 2531	ณ วัดชุมพลนิกายารามราชวรวิหาร อ.บางปะอิน จ.พระนครศรีอยุธยา
ครั้งที่ 11	วันที่ 4 พฤศจิกายน 2532	ณ วัดศาลาปูนวรวิหาร อ.พระนครศรีอยุธยา จ.พระนครศรีอยุธยา
ครั้งที่ 12	วันที่ 2 พฤศจิกายน 2533	ณ วัดมหาชัย อ.เมือง จ.มหาสารคาม
ครั้งที่ 13	วันที่ 2 พฤศจิกายน 2534	ณ วัดคูหาสวรรค์ อ.เมือง จ.พัทลุง
ครั้งที่ 14	วันที่ 3 พฤศจิกายน 2535	ณ วัดวชิรธรรมสาริต เขตพระโขนง กรุงเทพมหานคร
ครั้งที่ 15	วันที่ 12 พฤศจิกายน 2536	ณ วัดมัชฌิมาวาส อ.เมือง จ.สงขลา
ครั้งที่ 16	วันที่ 12 พฤศจิกายน 2537	ณ วัดมหาชัย อ.เมือง จ.มหาสารคาม
ครั้งที่ 17	วันที่ 28 ตุลาคม 2538	ณ วัดเพชรสมุทรวรวิหาร อ.เมือง จ.สมุทรสงคราม
ครั้งที่ 18	วันที่ 9 พฤศจิกายน 2539	ณ วัดคูหาสวรรค์ อ.เมือง จ.พัทลุง
ครั้งที่ 19	วันที่ 8 พฤศจิกายน 2540	ณ วัดเขียนเขต อ.ธัญบุรี จ.ปทุมธานี
ครั้งที่ 20	วันที่ 23 ตุลาคม 2541	ณ วัดเสนาสนาราม จ.พระนครศรีอยุธยา
ครั้งที่ 21	วันที่ 5 พฤศจิกายน 2542	ณ วัดเจษฎาราม อ.เมือง จ.สมุทรสาคร
ครั้งที่ 22	วันที่ 20 ตุลาคม 2543	ณ วัดอุดมธานี อ.เมือง จ.นครนายก
ครั้งที่ 23	วันที่ 31 ตุลาคม 2544	ณ วัดอาวุธวิกสิตาราม เขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร
ครั้งที่ 24	วันที่ 8 พฤศจิกายน 2545	ณ วัดรัษฎาธิษฐานราชวิหาร เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร

วัดรัชฎาธิษฐานราชวรวิหาร

สุรชาติ ทินานนท์

วัดรัชฎาธิษฐานราชวรวิหารเป็นพระอารามหลวงชั้นตรี ชนิดราชวรวิหาร ตั้งอยู่เลขที่ 692 แขวงคลองซึกพระ เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร บนเนื้อที่ 14 ไร่ และยังมีที่ธรณีสงฆ์อีก 11 ไร่ 3 งาน 4 ตารางวา (รวมเป็นเนื้อที่ 25 ไร่ 3 งาน 4 ตารางวา)ด้านทิศเหนือติดกับแนวคลองบางพรหม ฝั่งตรงข้ามเป็นวัดกาญจนสิงหาสน์ (วัดทอง) ทางด้านทิศตะวันออกและด้านทิศตะวันตกมีคูน้ำกั้นเป็นอาณาเขต ส่วนด้านทิศใต้ ติดแนวถนนจรัลสนิทวงศ์ 35 (ถนนกวลี ชูชัยยะ และจำเรียง จันทรประภา.2535 : 5)

ชื่อวัดรัชฎาธิษฐานราชวรวิหารนี้ ตามหลักฐานเดิมและประกาศของทางราชการเรียกว่า วัดรัชฎาธิษฐานราชวรวิหาร

เดิมเป็นวัดราษฎร์สร้างมาตั้งแต่ครั้งกรุงศรีอยุธยาชื่อวัดเงิน เจ้าขรัวเงิน (หรือเจ้าสัวเงิน?) ผู้สร้างวัดเป็นชาวจีนแซ่ตัน และเป็นพระภิกษุในสมเด็จเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระศรีสุมังคร์ พระเจ้านางเธอในพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช โดยเจ้าขรัวเงินและเจ้าขรัวทองผู้เป็นน้องชายได้สร้างวัดขึ้นอยู่คนละฝั่งคลองบางพรหม วัดทองอยู่ฝั่งคลองทางทิศเหนือ และวัดเงินอยู่ฝั่งคลองด้านทิศใต้ (ถนนกวลี ชูชัยยะ และจำเรียง จันทรประภา. 2535 : 6-7) ช่วงเวลาที่สร้างวัดนั้นคงจะเป็นปลายกรุงศรีอยุธยาหรืออาจเป็นต้นสมัยกรุงธนบุรี แต่ไม่ถึงต้นรัตนโกสินทร์ เนื่องจากเจ้าขรัวเงินมาสิ้นชีวิตลงในสมัยกรุงธนบุรี

การพระราชทานนามพระอารามหลวง (คือเป็นพระอารามหลวงเมื่อเป็นวัดเงินมาก่อน และต่อมาได้รับพระราชทานนามใหม่) นั้น พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้มีประกาศพระบรมราชโองการ เมื่อวันศุกร์ขึ้น 6 ค่ำ เดือน 12 ปีชาล จศก จ.ศ.1216 (พ.ศ.2397) ความว่า

...ด้วยขุนมหาสิทธิโวหาร รับพระบรมราชโองการใส่เกล้าฯ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯสั่งว่า วัดเงินวัดทองบางพรหมเป็นที่อันสมเด็จเจ้าบรมราชมหาไอยิกาเจ้า กรมสมเด็จพระอมรินทราบรมราชินี ทรงสถาปนาการสร้างไว้แต่ก่อน ครั้นเมื่อสมเด็จเจ้าบรมเชษฐาธิราช คือพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้เสด็จดำรงอยู่ในราชสมบัติ ได้ทรงพระราชอุทิศหาให้ปฏิสังขรณ์เพิ่มเติม

ให้บริบูรณ์เป็นอารามหลวง ด้วยบริจาคพระราชทรัพย์กระทำให้สำเร็จ เพื่อฉลองพระเดชพระคุณในสมเด็จพระบรมมหาไอยิกาเจ้า ซึ่งสวรรคตล่วงไปแล้วนาน แต่ยังไม่ได้ทรงพระราชทานพระนามเป็นบรรดาศักดิ์สมควรแก่พระอารามหลวง บัดนี้ทรงพระราชดำริให้แปลงชื่ออารามเดิมว่า วัดเงินวัดทองนั้น ให้เป็นนามมคธภาษา วัดเงินให้เรียกว่าวัดรัชฎาธิฐาน วัดทองให้เรียกว่า วัดกาญจนสิงหาสน์ ให้มหาดไทย กลาโหม กรมท่า หมายป่าวประกาศให้รู้แจ้งทั่วกันอย่าให้ขาดได้ตามรับสั่ง

(ประชุมประกาศรัชกาลที่ 4 ภาค 2 ประกาศปีชกาล พ.ศ.2397 ปีเถาะ พ.ศ.2398 อ้างอิงจากกนกวลี ชูชัยยะ และจำเรียง จันทรประภา.2535 หน้า10 -11)

ดังนั้นผู้เขียนจึงขอใช้นามวัดตามประกาศของทางราชการ และตามที่ปรากฏใน

เอกสารเก่าว่า "วัดรัชฎาธิฐาน" เพื่อมิให้มีการสลับชื่อวัดไปมาระหว่าง "วัดรัชฎาธิฐาน" กับ "วัดรัชฎาธิษฐาน"

เดิมวัดรัชฎาธิฐานเป็นวัดฝ่ายวิปัสณาธุระ แม้เรือนกุฏิทุกหลังก็เป็นแบบที่เหมาะสมกับการบำเพ็ญวิปัสณา เจ้าอาวาสในอดีตก่อนจะมีการบันทึกไว้ก็คงเป็นพระเถระทางวิปัสณาธุระ ส่วนที่มีการบันทึกไว้ตั้งแต่เป็นพระอารามหลวงนั้นมีราชทินนามของพระราชาคณะและพระครูสัญญาบัตรที่เป็นเจ้าอาวาส ซึ่งแสดงว่าเป็นฝ่ายวิปัสณาหลายองค์สืบต่อกันมา อย่างไรก็ตามก็มิมีการสร้างเสนาสนะและถาวรวัตถุมาโดยตลอด ตั้งแต่รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชซึ่งกรมสมเด็จพระอมรินทราบรมราชินีได้ทรงสถาปนาวัดนี้ขึ้นใหม่ทั้งพระอารามทั้งกุฏิ หอสวดมนต์ ศาลาการเปรียญ หอไตร ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดเกล้าฯให้บูรณะปฏิสังขรณ์ถาวรวัตถุในวัดเงิน เช่น กุฏิ หอสวดมนต์

หอไตร รวมทั้งทรงสร้างหอร่องขึ้นใหม่ด้วย และในรัชกาลนี้กรมสมเด็จพระอมรินทราบรมราชชนนีในรัชกาลที่ 2 ได้พระราชทานพระตำหนักยาว 12 วา กว้าง 6 วา ให้สร้างเป็นศาลาการเปรียญ และได้พระราชทานบุษบกให้เป็นธรรมาสน์ด้วย เสนาสนะและถาวรวัตถุเหล่านี้ส่วนหนึ่งยังคงปรากฏอยู่มาจนถึงปัจจุบัน

เสนาสนะและถาวรวัตถุในวัดรัชฎาธิฐานมีคุณค่าทั้งในประวัติความเป็นมาและความงามในแง่มุมทางศิลปะและสถาปัตยกรรมดังที่ น. ณ ปากน้ำ (2514 : 90) ได้กล่าวถึงวัดเงินในช่วงเวลาที่สำคัญนั้นว่า วัดรัชฎาธิฐานเป็นวัดใหญ่และวัดสำคัญที่สุดในย่านคลองบางพรหม มีพระอุโบสถที่ใหญ่โตโอ้อ่าและเก่าแก่ที่ได้รับการบูรณะในรัชกาลที่ 3

พระอุโบสถที่กล่าวถึงหลังนี้สร้างในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย โดยกรมสมเด็จพระอมรินทราบรมราชชนนี ทรงมีพระดำริว่า วัดเงินมีแต่พระวิหาร ไม่มีพระอุโบสถ พระภิกษุ สามเณรต้องข้าม

คลองไปทำสังฆกรรมที่วัดทอง จึงโปรดให้สร้างพระอุโบสถขึ้นโดยมีพระราชพิธีผูกพัทธสีมาเมื่อปีมะแม เบญจศก จ.ศ.1185 (พ.ศ.2366) พระอุโบสถมีลักษณะเป็นสถาปัตยกรรมอิทธิพลจีนแบบพระราชนิยมในพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ตัวพระอุโบสถเป็นแบบมีปีกนกที่มีเสาศาพะไลรอบหลังคามุงกระเบื้องสลัปลี ไม่ประดับช่อฟ้าใบระกา หน้าบันก่ออิฐถือปูนประดับด้วยงานปูนปั้นลายเครือเถาดอกพุดตาน เฉลียงที่มีเสาศาพะไลนั้นมีพนักกระเบื้องระหว่างเสาคือกระเบื้องปรูเคลือบอย่างจีน (Chinese enamel pierced tiles) และที่แนวพนักเฉลียงนี้ประดิษฐานเสมาหนึ่งแท่นทำด้วยหินจากเมืองจีน (น. ณ ปากน้ำ. 2514: 90) กล่าวถึงโบสถ์ของวัดรัชฎาธิฐานว่าลวดลายบนโบสถ์สวยมาก คงจะเก่าถึงสมัยพระเอกาทศรถ หรือมิฉะนั้นก็ไม่ต่ำกว่าสมัยพระเจ้าทรงธรรมลงมา เพราะแม้รูปทรงจะเหมือนโบสถ์พระบรมโกฐ แต่ก็เทอะทะและลวดลายเก่ากว่ามาก

บ้านประตูหน้าต่างไม้ด้านนอกเป็นลายเครือกำเ้งที่ปิดทองรดน้ำ ส่วนบ้านประตูหน้าต่างด้านในเขียนลายทวารบาลแบบไทย ผนังภายในไม่มีการตกแต่ง ส่วนเพดานไม้ันั้นตกแต่งลายฉลุปิดทองเป็นดวงดาราต่างๆ พระพุทธรูปประธานนั้นไม่ปรากฏพระนามเป็นพระพุทธรูปโบราณปางมารวิชัยหล่อด้วยโลหะลงรักปิดทอง ประดิษฐานบนฐานชุกชีขนาดหน้าตักกว้าง 2.00 เมตร นอกจากนี้ยังมีพระพุทธรูปที่ประดิษฐานบนฐานชุกชีอีกรวม 7 องค์ พื้นพระอุโบสถออกมามีกำแพงแก้วที่ทำซุ้มประตูที่มีการตกแต่งลายปูนปั้นเป็นลวดลายอย่างฝรั่ง และที่ด้านหน้าของพระอุโบสถนั้นมีเสาหินกลมสูง 3.70 เมตรที่มีหัวเสาสลักเป็นรูปวานร ระหว่างเสาหินทั้ง 2 ต้นนี้ยังมีเสาหินสูง 1.00 เมตรอีก 4 ต้นที่จัดเรียงเป็นแถวเดียวกันอย่างเป็นระเบียบ บนหัวเสาเหล่านั้นสลักเป็นรูปสถาปัตยกรรมแบบจีนประเภทเก๋ง และละ (เจดีย์)

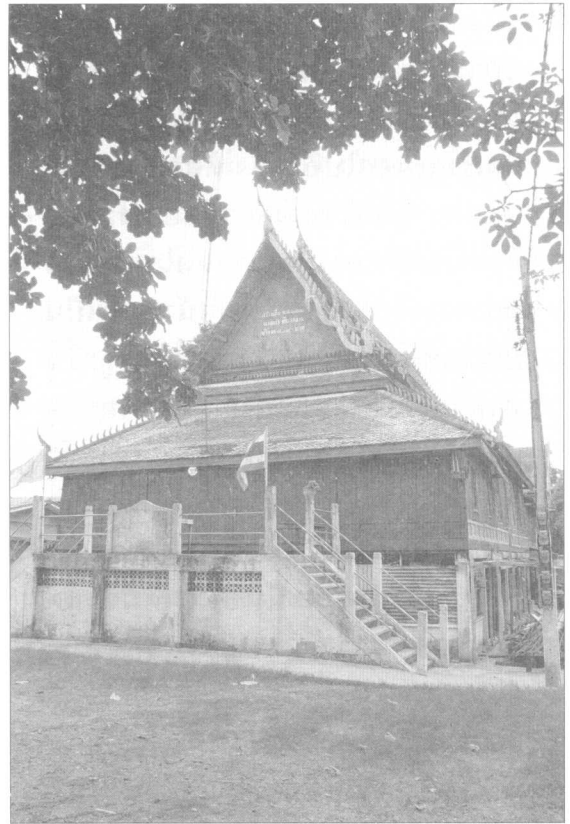
พระอุโบสถของวัดรัชฎาธิฐานหลังนี้

แต่เดิมเคยมีพระวิหารตั้งอยู่เรียงตามกันเป็นแกนยาว ปัจจุบันมีพระเจดีย์ทรงเหลี่ยมย่อมุมไม้สิบสองรายรอบพระวิหารจำนวน 9 องค์ พระวิหารนี้ได้ขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถานไว้แล้วแต่ก็ชำรุดทรุดโทรมลงอย่างรวดเร็วจึงต้องรื้อลง ปัจจุบันวัดรัชฎาธิฐานกำลังดำเนินการก่อสร้างพระอุโบสถหลังใหม่ขึ้นในที่เดิมซึ่งเคยเป็นพระวิหาร เมื่อพระอุโบสถหลังใหม่นี้แล้วเสร็จ ทางวัดรัชฎาธิฐานจะได้ใช้พระอุโบสถหลังเดิมเป็นพระวิหารต่อไป

น. ณ ปากน้ำ (2514 : 91) กล่าวถึงพระวิหารใหญ่ (ที่รื้อลงแล้ว) หลังนี้ว่าตั้งอยู่บนฐานสูงหน้าพระอุโบสถ ใหญ่มาก ชำรุดทรุดโทรม รกร้างไม่มีผู้ใดแผ้วถางให้สะอาดหญ้าและต้นไม้จึงขึ้นเต็มลานไปหมด พระวิหารนี้คงมีความสำคัญในอดีต บนลานกำแพงแก้วประดิษฐานพระเจดีย์ย่อมุม 12 รายรอบ จำนวน 12 องค์ ผนังด้านหลังพระวิหารก่อปูนสูงจนถึงอกไก่ เป็นคติโบราณแบบสมัยอยุธยา ซุ้มหน้าต่างด้านบนทำชายคาซ้อน 2

ชั้น คล้ายวัดกุฎีดาว แต่ช่วงของหน้าต่างและรูปทรงท่อนะทงกว่า คงจะเก๋กว่าวัดกุฎีดาวในอยุธยา แต่ลายหน้าบันไม้ที่หลังศาลชั้นเป็นลายสลักนูนรูปไบเทคประดับกระจกสี เป็นลายแบบสมัยรัชกาลที่ 3 บ่งว่าสมัยรัชกาลที่ 3 ได้ทำการปฏิสังขรณ์วัดนี้อย่างใหญ่โต และคงจะแก้ไขทำเครื่องบนของพระวิหารใหม่ทั้งหมด ที่ซุ้มหน้าต่างทำยอดช่อฟ้า ไบระกา และส่วนต่าง ๆ ด้วยดินเผาตามคติของอยุธยาเคยเห็นมาแล้วหลายแห่ง ค้นทวยสลักไม้เข้าใจว่าเป็นของเก่ามีมาเดิมพร้อมพระวิหารด้วยลวดลายอ่อนช้อยงดงามมาก

ในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว กรมสมเด็จพระอมรินทราบรมราชินีในรัชกาลที่ 2 ได้พระราชทานพระตำหนักยาว 12 วา กว้าง 6 วา ให้สร้างเป็นศาลาการเปรียญ และได้พระราชทานบุษบกให้เป็นธรรมาสณีในศาลาการเปรียญนั้นด้วย ศาลาการเปรียญหรือพระตำหนักเดิมนี่เป็นสถาปัตยกรรมเครื่องไม้ของโบราณ เป็นเรือนโถงขนาดใหญ่ที่เคยเป็นตำหนักที่ประทับของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระศรีสุมิตรภักษ์ พระเจ้าพี่นางเธอ ในพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ที่โปรดเกล้า ฯ ให้สร้างขึ้นพระราชทานเป็นที่ประทับเมื่อเสด็จเข้าไปช่วยราชการฝ่ายใน ตำหนักนี้เดิมเคยตั้งอยู่บริเวณหลังพระที่นั่งพิมานรัตยาในหมู่พระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท ในพระบรมมหาราชวัง ต่อมาเป็นที่ประทับของสมเด็จพระอมรินทราบรมราชินีในพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย (สมเด็จพระอมรินทราบรมราชินีทรงสถาปนาวัดเงินขึ้นใหม่ทั้งพระอาราม) ปัจจุบันศาลาการเปรียญหรือ"พระตำหนักแดง"ได้รับการอนุรักษ์ไว้โดยขออนุญาตกรมศิลปากรย้ายอาคารนี้จากด้านทิศตะวันตกมาจัดสร้างใหม่ทางทิศตะวันออก โดยอนุรักษ์ส่วน

ตัวอาคารที่เป็นเครื่องไม้ไว้บนโครงสร้างชั้นล่างที่เป็นคอนกรีตเสริมเหล็ก

หอไตรของวัดรัษฎาภิฐานเป็นเรือนไม้ทรงไทย 4 หลังที่ปลูกรวมกันเป็นหมู่ในสระกลางวัด ตัวเรือนเป็นฝาไม้ หลังคาเดิมมุงกระเบื้องดินเผา มีการตกแต่งช่อฟ้า ไบระกา แต่ไม่ทำนาคสะดุ้ง (รวยระกามอญ) ปัจจุบันยังใช้เป็นที่พักหนังสือโบราณและเป็นที่พักของสงฆ์ น. ณ ปากน้ำ (2514 : 92) ซึ่งสำรวจหอไตรหลังนี้ในทศวรรษที่ 2510 กล่าวถึงลักษณะของหอไตรในขณะนั้นว่า

หอไตรวัดนี้ใหญ่โตกว่าแห่งไหน ๆ ทั้งหมดซึ่งเคยเห็นมา ตั้งอยู่บนสระทำอย่างแข็งแรง สร้างเป็นเรือนใหญ่ 4 ห้อง มีช่อฟ้า ไบระกา หน้าบันเขียนลายทอง มีเรือนขวางด้านทิศตะวันออก ตัวเรือนขวางนี้ทำผนังโปร่งด้านนอกรอบชายคา เข้าใจว่ามาทำเดิมในสมัยรัชกาลที่ 3 ส่วน

ผนังชั้นในแท้ ๆ หน้าต่างมีซุ้มสลักไม้
อย่างวิจิตรพิสดาร บานหน้าต่างเขียน
ลายทอง ต่อจากหลังใหญ่ไปทางตะวันตก
ต่อเรือนออกไปอีก ๑ ห้องทำหลังคา
หลุบลง ผู้สนใจทางสถาปัตยกรรมไทย
ควรจะมาศึกษาทำแปลนหอไตรวัดนี้ไว้
อย่างละเอียด ต่อไปข้างหน้าคงจะเป็น
ประโยชน์มากด้วยสมัยนี้หอไตรถูกรื้อ
ทำลายเสียหายหมดแล้วหาดูได้ยาก ดู
เหมือนจะเหลือไม้กี่แห่ง เช่นวัดปากน้ำ
ภาษีเจริญ วัดอัมพรสวรรค์ วัดชีเหล็ก วัด
ระฆัง ฯลฯ พอจะนับจำนวนได้ เข้าใจ
ว่าที่วัดเงินนี้คงจะมีหอไตรเดิมทำแต่
สมัยอยุธยาอยู่แล้ว คงจะชำรุดมาก เมื่อ
ล่วงมาสมัยรัชกาลที่ ๓ ทำการปฏิสังขรณ์
วัดนี้จึงได้รื้อสร้างใหม่ทั้งหมด หรืออาจ
จะสร้างขึ้นตามแบบแปลนเดิมก็ได้

วัดราชภาวนียสถานยังมีสถาปัตยกรรม
ถาวรวัตถุและศิลปวัตถุที่มีคุณค่าอีกมากเช่น
หอรระฆังของวัดราชภาวนียสถานสร้างขึ้นในรัช

สมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่ง
โปรดเกล้าฯให้บูรณะปฏิสังขรณ์ถาวรวัตถุใน
วัดเงินหลายแห่ง เช่น กุฏิ หอสมุดมนต์ หอไตร
ส่วนหอรระฆังนั้นโปรดเกล้าฯ ให้สร้างขึ้นใหม่
เป็นอาคารก่ออิฐถือปูน ตัวหอรระฆังมีส่วน
หลังคาเป็นทรงยอดแบบจีน ช่องเปิดทั้งสี่ด้าน
เป็นซุ้มโค้ง ทั้งหมดอยู่บนฐานแปดเหลี่ยมที่มี
ราวลูกกรงหรือพนักล้อมรอบ นอกจาก
สถาปัตยกรรมสำคัญของวัดที่กล่าวมาแล้ว
ธรรมาสันนิษชบกที่ประดิษฐานอยู่ในศาลา
การเปรียญ (ตำหนักแดง) เป็นธรรมาสันนิ
ษชบกฝีมือช่างหลวงโบราณที่ได้รับ
พระราชทานจากกรมสมเด็จพระอมริน
ทรามาตย์ มีธรรมาสันที่ใช้งานพระบรมศพ
พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
(พ.ศ.2453) เป็นต้น

วัดเงินที่ต่อมาเปลี่ยนเป็นวัดราชภาวนียสถาน
(ราชภาวนียสถานในปัจจุบัน) มีเจ้าอาวาสมา
หลายองค์ แต่ไม่มีการบันทึกไว้ จนกระทั่ง
ภายหลังการสถาปนาเป็นพระอารามหลวง จึง

มีหลักฐานเกี่ยวกับพระราชอาคณະและพระครูสัญญาบัตร มีราชทินนามของพระราชอาคณະและพระครูสัญญาบัตรที่เป็นเจ้าอาวาสวัดรัชฎาธิฐานซึ่งแสดงว่าเป็นฝ่ายวิปัสณาเนื่องจากเดิมวัดรัชฎาธิฐานเป็นวัดฝ่ายวิปัสณาธุระ แม้เรือนกุฏิทุกหลังก็เป็นแบบที่เหมาะสมกับการบำเพ็ญวิปัสณา และเชื่อว่าเจ้าอาวาสก่อนจะมีการบันทึกไว้ก็คงเป็นพระเถระทางวิปัสณาธุระเช่นเดียวกัน ส่วนที่มีการบันทึกไว้ตั้งแต่เป็นพระอารามหลวง ราชานามเจ้าอาวาสที่มีบันทึกไว้ตามลำดับมีดังนี้

1. พระสุทธิสังวรเถร (เสม) เจ้าอาวาสองค์แรกเมื่อสถาปนาเป็นพระอารามหลวง อุปสมบทที่วัดเงิน(ก่อนได้รับพระราชทานนามใหม่)เป็นพระฝ่ายวิปัสณาที่มีความเชี่ยวชาญในการอบรมสั่งสอนวิปัสณาแก่ภิกษุสามเณร ไม่ปรากฏหลักฐานอื่นนอกจากมรณภาพเมื่ออายุ 90 ปีเศษ

2. พระวินัยกัจจारीเถร (ภู) มรณภาพ

พ.ศ.2432 อุปสมบทที่วัดรัชฎาธิฐานโดยมีพระสุทธิสังวรเถร (เสม) เป็นพระอุปัชฌาย์ เป็นผู้สอนวิปัสณากรรมฐานสืบต่อมาและเป็นเจ้าอาวาสองค์ต่อมาจากพระสุทธิสังวรเถร (เสม) ไม่ปรากฏหลักฐานอื่น นอกจากมรณภาพเมื่อปี พ.ศ. 2432 พระวินัยกัจจारीเถร (ภู) เป็นพระอุปัชฌาย์ของเจ้าอาวาสองค์ต่อมาถึง 3 องค์คือ พระวินัยกัจจारीเถร (ปั้น) พระครูภาวนาภิรมย์ (ชุ่ม) และพระครูภาวนาภิรมย์ (พลอย พรหมโชโต)

3. พระวินัยกัจจारीเถร (ปั้น) พ.ศ.2432-2469 อุปสมบทที่วัดรัชฎาธิฐานเป็นศิษย์เรียนวิปัสณากับพระวินัยกัจจारीเถร (ภู) เป็นผู้ชำนาญการวิปัสณาและเคร่งครัดในพระธรรมวินัย เป็นที่ชื่นชมของสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส วัดบวรนิเวศวิหาร และมีบันทึกว่าพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงคุ้นเคยเป็นการส่วนพระองค์กับพระวินัยกัจจारीเถร (ปั้น) ได้เสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมเยียนเป็นทางการและเป็นการส่วนพระองค์หลายครั้ง พระวินัยกัจจारीเถร (ปั้น) เป็นเจ้าอาวาสวัดรัชฎาธิฐานนาน 37 ปีและมรณภาพเมื่อปี พ.ศ.2469 อายุ 83 ปี

4. พระครูภาวนาภิรมย์ (ชุ่ม) พ.ศ.2469-2472 อุปสมบทที่วัดรัชฎาธิฐานโดยมีพระวินัยกัจจारीเถร (ภู) เป็นพระอุปัชฌาย์และศึกษาทางวิปัสณาอยู่ที่วัดรัชฎาธิฐาน เมื่อพระวินัยกัจจारीเถร (ปั้น) มรณภาพ จึงเป็นเจ้าอาวาสสืบต่อมาได้ 3 ปีเศษ มรณภาพเมื่อปีพ.ศ.2472 อายุ 59 ปี

5. พระครูภาวนาภิรมย์ (พลอย พรหมโชโต) พ.ศ.2473-2488 อุปสมบทที่วัดประสาธตคลองบางพรหม โดยมีพระครูกัจจारीเถร(ภู) วัดรัชฎาธิฐานเป็นพระอุปัชฌาย์ ทางทรงคณะสงฆ์ได้นิมนต์มาเป็นเจ้าอาวาสวัดรัชฎาธิฐานเมื่อพระครูภาวนาภิรมย์ (ชุ่ม)มรณภาพลงและ

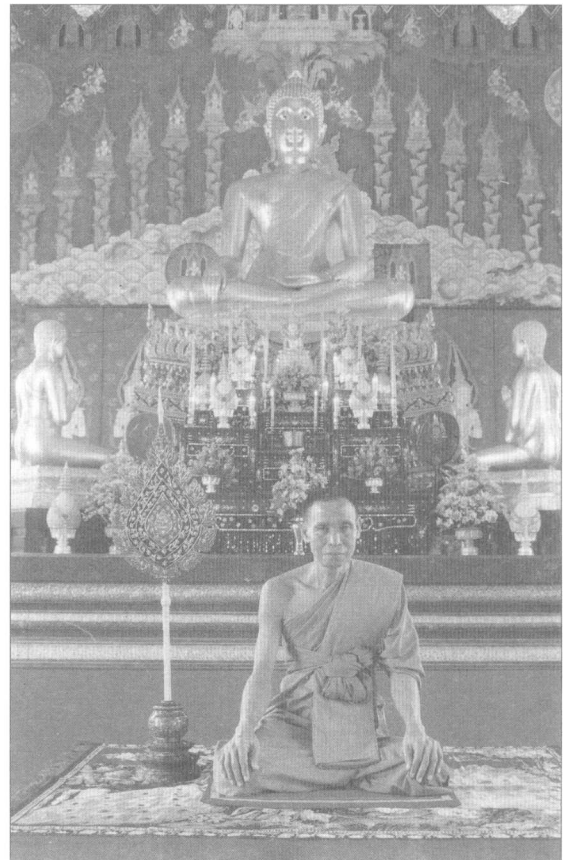
เป็นเจ้าของอาวาสอยู่นาน 15 ปีก็มรณภาพขณะมีอายุ 79 ปี

6. พระครูภาวนาภิรมย์ (สาย) พ.ศ.2488-2503 อุปสมบทที่วัดรัชฎาธิฐาน โดยพระครูภาวนาภิรมย์ (พลอย พรหมโชโต) เป็นพระอุปัชฌาย์ สอบไล่ได้นักธรรมเอก เมื่อ พ.ศ.2485 และเป็นครูสอนปริยัติธรรม เมื่อ พระครูภาวนาภิรมย์ (พลอย) มรณภาพ ก็ได้ดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสสืบต่อมา 15 ปีจนถึง พ.ศ.2503 จึงได้ขอพระราชทานพระบรมราชา นุญาตลาสิกขา

7. พระสรภาณโกศล (สมบุญ โชติปาโล) พ.ศ.2504-2529 อุปสมบทที่วัดไร่ไร เขต ดลิ่งชัน ต่อมาได้ย้ายไปศึกษาพระปริยัติธรรม ที่วัดอนงคารามและวัดประยูรวงศาวาส จน สอบประโยค ป.ธ.6 ได้ในปี พ.ศ.2487 และ ได้รับนิมนต์เป็นเจ้าอาวาสวัดรัชฎาธิฐานเมื่อ พระครูภาวนาภิรมย์ (สาย) ลาสิกขาบท พระ สรภาณโกศล (สมบุญ โชติปาโล) ถึงแก่มรณภาพเมื่อวันที่ 4 มีนาคม พ.ศ.2529ขณะ อายุ 68 ปี

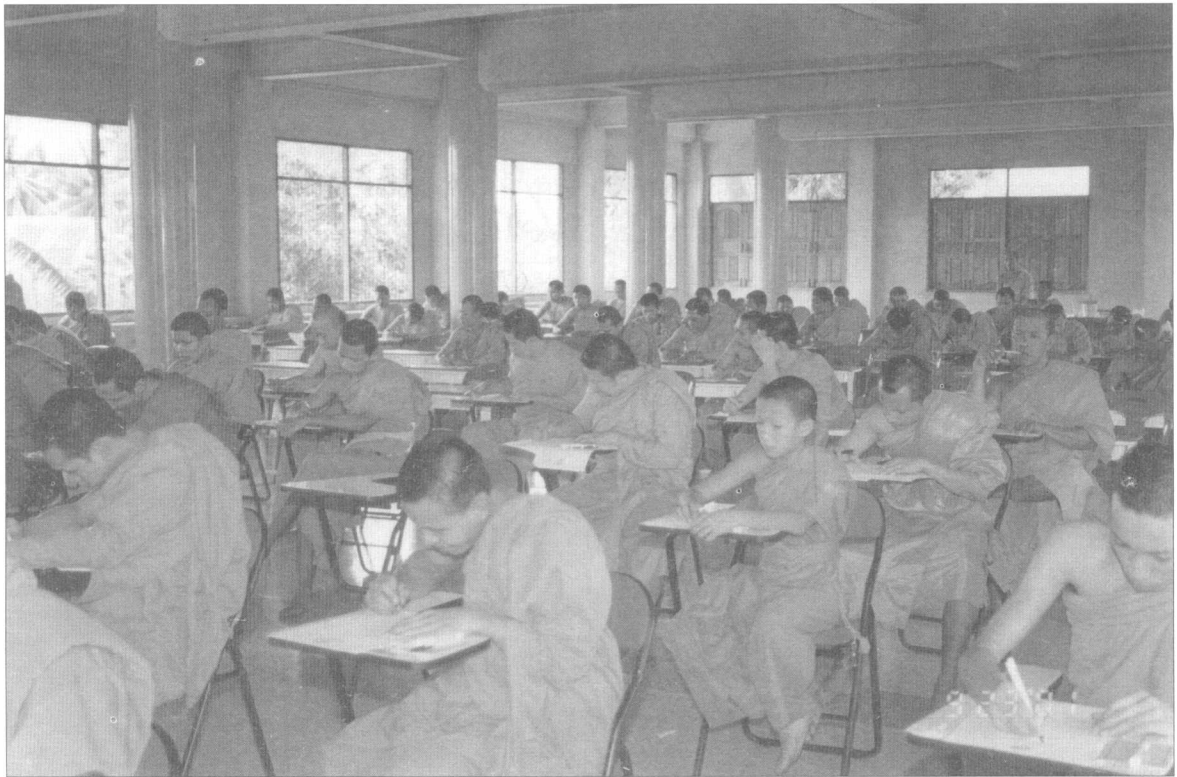
8. พระราชวรเวที (ประเวช ธนปญโญ) พ.ศ.2529-ปัจจุบัน เกิดเมื่อวันที่ 17 สิงหาคม พ.ศ.2483 ภูมิลำเนาเดิมอยู่ที่ตำบลบ้านพร้าว อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก อุปสมบทที่ วัดบ้านพร้าวเมื่อ พ.ศ.2503 ที่วัดบ้านพร้าว โดยมีพระวุฒิกิจคุณ วัดทองย้อย อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก เป็นพระอุปัชฌาย์ สอบได้นักธรรมเอกจากสำนักเรียนวัดอนงคาราม เมื่อ พ.ศ.2506 และสอบไล่ได้เปรียญธรรม 6 ประโยค จากสำนักเรียนวัดกัญจนสิงหาสน์ เมื่อ พ.ศ.2519

พระราชวรเวที (ประเวช ธนปญโญ) ได้รับพระราชทานสมณศักดิ์เป็นพระครูสัญญาบัตรที่พระครูโสภณปริยัติคุณ เมื่อ พ.ศ.2521 ตำแหน่งพระครูผู้ช่วยเจ้าอาวาสพระอารามหลวงมาตั้งแต่ปีพ.ศ.2521 และได้รับ

พระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์เป็นพระครูเจ้าอาวาสพระอารามหลวงชั้นเอก วัดรัชฎาธิฐาน เมื่อ พ.ศ.2529 จนถึงปัจจุบัน

วัดรัชฎาธิฐานราชวรวิหารเป็นวัดเก่าแกในคลองบางพรหมที่มีลักษณะเป็นวัดอรัญวาสี คืออยู่ห่างไกลชุมชนเพื่อความเหมาะสมในการฝึกอบรมและปฏิบัติวิปัสณา เมื่อบ้านเมืองขยายตัวมากขึ้นจึงกลายเป็นวัดในเมืองเช่นเดียวกับวัดราชสิทธิาราม เขตบางกอกใหญ่ที่เคยเป็นวัดฝ่ายวิปัสณาธุระคู่กันในย่านฝั่งธนบุรี การศึกษาในฝ่ายคันถธุระจึงไม่ก้าวหน้าอย่างในวัดอื่น พระครูภาวนาภิรมย์ (พลอย) เจ้าอาวาสระหว่างปี พ.ศ.2473-2488 จึงได้เริ่มฟื้นฟูโดยจัดหาครูมาสอนนักธรรมภายในวัดบ้าง ส่งพระภิกษุสามเณรไปเรียนบาลีที่วัดอื่นบ้าง เมื่อวัดกัญจนสิงหาสน์ได้จัดตั้งสำนักเรียนเมื่อปีพ.ศ.2484 พระภิกษุสามเณรวัดรัชฎาธิฐานสามารถสอบไล่ได้เป็น

นักธรรมตรี โท เอก หลายรูป ต่อมาเมื่อพ.ศ.2504 ในสมัยพระสรภานโกศลเป็นเจ้าอาวาส ได้มีการจัดตั้งสำนักศาสนศึกษาขึ้นในวัด มาจนถึงปัจจุบันวัดรัชฎาธิฐานราชวรวิหารมีโรงเรียนพระปริยัติธรรมทั้งแผนกธรรมและแผนกบาลี นอกจากนี้ยังได้ส่งเคราะห์การศึกษาแก่เด็กในพื้นที่ใกล้เคียง โดยเป็นที่ตั้งของโรงเรียนวัดรัชฎาธิฐาน (ปัจจุบันเป็นโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร)

วัดเงินหรือวัดรัชฎาธิฐานราชวรวิหาร พระอารามหลวงแห่งนี้มีประวัติความเป็นมาเกี่ยวข้องกับพระบรมวงศานุวงศ์ในราชวงศ์จักรีมาตั้งแต่ก่อนสถาปนาพระราชวงศ์ และได้รับพระมหากรุณาธิคุณจากพระมหากษัตริย์มาอย่างต่อเนื่อง นอกจากการสร้างและบูรณะปฏิสังขรณ์เสนาสนะและถาวรวัตถุในวัดที่เป็นงานใหญ่แล้ว แม้ในรายละเอียดก็ ยังได้รับพระมหากรุณาธิคุณ ดังปรากฏในหมายรับสั่งรัชกาลที่ 4 จ.ศ.1216 (อ้างอิงจาก

กนกวลี ชูชัยยะ และจำเรียง จันทรประภา. 2535 ประวัติวัดรัชฎาธิฐานราชวรวิหาร. หน้า 9-10) ที่มีความในบันทึกว่า ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดเกล้าฯ ให้บูรณะปฏิสังขรณ์วัดเงินอีก และโปรดให้พระเจ้าน้อยยาเธอกรมขุนสรพรพิศปรีชาลงรักปิดทองพระประธานของวัดเงินและวัดทอง ด้วยมีพระราชดำริว่า วัดเงินและวัดทองเป็นวัดใหญ่และเป็นวัดหลวง แต่ปรากฏว่ายังมีชาวบ้านเรียกชื่อวัดสับสน จึงให้ปิดทองคำเปลวที่องค์พระประธานวัดทองพระราชทานนามวัดทองว่า "วัดกาญจนสิงหาสน์" ให้ปิดแผ่นเงินเปลวที่องค์พระประธานวัดเงิน และทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานนามวัดเงินว่า "วัดรัชฎาธิฐาน"

อีก 9 ปีต่อมาเมื่อปีพ.ศ.2406 พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้บูรณะพระประธานและฐานชุกชีทั้งวัดรัชฎาธิฐานและวัดกาญจนสิงหาสน์ ซึ่งในปีเดียวกันนั้นได้เสด็จพระราชดำเนินทาง

ชลมารค เพื่อทรงถวายเครื่องไทยธรรมและ
ทรงโปรยทาน ณ วัดเขมาภิรตาราม วัดชัย
พฤกษ์มาลา วัดรัชฎาธิฐาน และวัดราช
สิทธิาราม ยังปรากฏหลักฐานถาวรวัตถุที่
สำคัญได้แก่พระแท่นศิลาที่ประทับ ซึ่งทรง
เป็นที่ประทับโปรยทานของพระบาทสมเด็จพระ
จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และเมื่อ พ.ศ.2447
พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จ
ประพาสต้นที่วัดรัชฎาธิฐาน ได้ทรงฉาย
พระบรมฉายาลักษณ์ร่วมกับข้าราชการที่
ตามเสด็จ ณ แท่นศิลานี้

ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระ
จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวที่ยาวนาน เสนาสนะ
และถาวรวัตถุภายในวัดรัชฎาธิฐานชำรุด
ทรุดโทรมลง จึงมีการบูรณะอีกหลายครั้งโดย
เฉพาะในสมัยที่พระวินัยกิจจารีเถร (ปั่น) เป็น
เจ้าอาวาสวัดรัชฎาธิฐาน ได้ดำเนินการปฏิพื้น

ในพระอุโบสถและระเบียงรอบพระอุโบสถ
ปฏิสังขรณ์เพดานศาลาการเปรียญ และสร้าง
ถนนในวัดหลายสาย ขอรับพระราชทาน
พระบรมราชูปถัมภ์ในการปฏิสังขรณ์เครื่อง
บนของศาลาการเปรียญที่เป็นตำหนักของ
กรมสมเด็จพระอมรินทราบรมราชินี (มีการทำ
ข้อฟ้าใหม่ 4 ตัว นาค 12 ตัว นาครองคอสอง
4 ตัว และหางหงส์ 20 ตัว และส่วนปลีกย่อย
อื่นที่ชำรุดอีกหลายแห่ง) ซ่อมแซมพัทธสีมา
สร้างศาลาท่าน้ำจตุรमुखแทนศาลาตรีมุขเดิมที่
ชำรุด นอกจากนี้ยังมีการสร้างและบูรณะ
ปฏิสังขรณ์เสนาสนะและถาวรวัตถุอื่นอีก
หลายรายการในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระ
มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว และรัชกาลพระบาท
สมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ตลอดมาจนถึง
รัชกาลปัจจุบัน

บรรณานุกรม

- ไชแสง ศุขะวัฒน์นะ. (2526) **วัดพุทธศาสนาที่ได้รับอิทธิพลศิลปะจีนในสมัยต้นกรุงรัตนโกสินทร์.**
 กรุงเทพฯ : มูลนิธิ เจมส์ ทอมป์สัน.
- น. ณ ปากน้ำ. (2514) **ศิลปกรรมในบางกอก.** กรุงเทพฯ : เกษมบรรณกิจ.
- กนกวลี ชูชัยยะ และจำเรียง จันทรประภา. (2535) **ประวัติวัดศรีสุทธารามราชวรวิหาร.** กรุงเทพฯ
 : ราชบัณฑิตยสถาน
- สมคิด จิระทัศน์กุล. (2543). **เอกสารคำสอนรายวิชา 262-114 พื้นฐานสถาปัตยกรรมไทย.**
 กรุงเทพฯ : คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- โอภาส วัลลิภากร. (2532). "สถาปัตยกรรมอิทธิพลจีนในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว" ใน **อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ นายโอภาส วัลลิภากร 24 มิถุนายน 2532 ณ วัดมกุฏกษัตริยาราม. ม.ป.พ.**

กฐิน

วินัย ภูระหงษ์

กฐินเป็นงานบุญอันยิ่งใหญ่ของพุทธศาสนิกชนที่ปฏิบัติสืบต่อกันมาแต่โบราณกาล โดยมีจุดประสงค์เพื่อถวายผ้าให้พระสงฆ์ทำจีวรตามกรอบไม้แม่แบบ ซึ่งเรียกว่ากฐิน ในปัจจุบันนอกจากจะถวายผ้ากฐินตามประเพณีแล้ว ยังถวายจตุปัจจัยไทยธรรมอื่น คือ เงิน เพื่อทำนุบำรุงวัดสืบศาสนาให้ถาวรต่อไป นอกจากนี้ ยังเป็นการแสดงความสามัคคีระหว่างญาติมิตร และได้มีโอกาสเดินทางท่องเที่ยว รื่นเริง สนุกสนาน ควบกันไปกับ การบุญกุศลอีกด้วย ดังที่ เสฐียรโกเศศ (พระยาอนุমানราชชน) พรรณนาไว้ เรื่องเทศกาลออกพรรษาตอนหนึ่งว่า

"ออกพรรษาแล้วและตลอดไปจนถึงกลางเดือน 12 เป็นเทศกาลทอดกฐินซึ่งเป็นที่ยินดีปรีดาและรื่นเริงของชาวบ้าน ด้วยจะได้มีโอกาส

ทำบุญสุนทานควบกันไปกับความสนุกเริงบันเทิงใจ ก่อนถึงวันทอดกฐินชาวบ้านมักไปเลือกหาวัดที่จะทอดหาได้แล้วก็ไปจองล่วงหน้าไว้เพื่อให้วัดรู้ตัวและมีเวลาเตรียมรับรองในวันทอด โดยมากวัดที่จองมักเลือกวัดหมู่บ้านอื่น เพื่อได้มีโอกาสแห่กฐินไปครีกครื้น อย่างสนุกสนาน และประสานสมัครสมานสามัคคีเป็นไมตรีกับชาวบ้านโน้น ซึ่งเมื่อรู้ว่าจะไปทอดกฐินที่วัดหมู่บ้านของเขาในวันใด ก็จะได้เตรียมการเพื่อต้อนรับ ตลอดจนเลี้ยงดู และเล่นสนุกพร้อมสมัครศิวิลสาะกัน นอกนั้นงานทอดกฐินในที่ไกลได้โอกาสเที่ยวเตร่เปลี่ยนภูมิประเทศ ให้เห็นแปลกเห็นใหม่ไปจากที่เคยเห็นอย่างซ้ำซากอยู่ทุกเมื่อเชือวัน ถ้าสิ่งใดในหมู่บ้านโน้นมีแปลกหรือมีใหม่ ก็จะได้รู้ได้เห็นด้วยตนเองแล้วนำเอาสิ่งที่มีอยู่ในถิ่นนั้นนำมา

ใช้เป็นแบบอย่างของตนบ้าง ประหมาะอาจพบเนื้อคู่อยู่ที่นั่นด้วยก็ได้ เหตุฉะนี้ ประเพณีทอดกฐินต่างถิ่นของชาวบ้าน จึงถือว่าสำคัญและจำเป็น เพราะได้ทั้งบุญกุศลและเล่นสนุกรื่นเริง ได้ทั้งความรู้และจิตใจ เปลี่ยนชีวิตที่คร่ำเคร่งอยู่กับเรื่องทำมาหากิน มาเป็นชีวิตใหม่ที่สดชื่นรื่นเริงเสียชั่วคราว ประเพณีอย่างนี้ย่อมมีค่าควรแก่ชีวิตของคน จึงได้ประเพณีสืบต่อกันมาไม่ขาดสาย เท่ากับเป็นการศึกษาโดยปริยายของคนแต่ก่อน ผูกพันให้เป็นคนใจบุญ รู้ค่าและคุณค่าของความสามัคคี มีจิตใจว่าเรงไม่คับแคบ"

มูลเหตุที่จะให้เกิดมีเรื่องกฐินขึ้นนั้นในคัมภีร์พระวินัยปิฎกกฐินขันธกะกล่าวไว้เป็นใจความว่า สมัยหนึ่งภิกษุชาวเมืองปาฐา ประมาณ 30 รูป ถูกรุดงควัตรเคร่งครัด มีประสงค์จะไปเฝ้าพระพุทธเจ้า ซึ่งประทับอยู่ที่เมืองสาวัตถี จึงชวนกันเดินทางจากเมืองปาฐาไปเมืองสาวัตถี พอไปถึงเมืองสาเกตซึ่งอยู่ห่างจากเมืองสาวัตถีระยะทางประมาณ 6 โยชน์ (96 กม.) ก็พอดีถึงวันเข้าพรรษา จึงต้องพักจำพรรษาที่เมืองสาเกตในระหว่างสามเดือนที่จำพรรษาอยู่นั้นมีความร้อนรอนกระวนกระวายใคร่จะเฝ้าพระพุทธเจ้าเป็นกำลัง พอออกพรรษาปวารณาแล้วต่างก็รีบออกเดินทางจากเมืองสาเกตทันที เวลานั้นฝนยังชุกอยู่ ทางเดินจึงเป็นตมเป็นโคลนเปรอะเปื้อน พอถึงเมืองสาวัตถีก็รีบเข้าเฝ้าพระพุทธเจ้า พระพุทธเจ้าได้ตรัสถามถึงการเดินทางและการอยู่จำพรรษาในเมืองสาเกต ภิกษุเหล่านั้นจึงกราบทูลถึงความตั้งใจที่จะรีบมาเฝ้า ตลอดจนความลำบากในการเดินทาง ต้องกรำแดดกรำฝนจนจิวรเปียกชุ่มและเปรอะเปื้อน ครั้นพระองค์ได้ทรงทราบดังนั้นแล้ว จึงยกขึ้นเป็นเหตุ มีพระพุทธานุญาตให้กรานกฐิน คือเมื่อมีผ้าเกิดขึ้นแก่สงฆ์พอจะทำเป็นจีวรผืนใดผืนหนึ่งได้ สงฆ์พึงประชุมพร้อมใจกันยกผ้าผืนนั้นถวายภิกษุ

รูปใดรูปหนึ่ง อาจเป็นภิกษุผู้มีจีวรเก่า มีพรรษามาก หรือสามารถทำกฐินตัดภารกิจได้ถูกต้อง ภิกษุผู้ได้รับผ้านั้นเอาไปทำจีวรผืนใดผืนหนึ่งให้แล้วเสร็จในวันนั้นแล้ว กลับมาบอกสงฆ์ผู้ยกผ้าให้ นั้นเพื่ออนุโมทนา การรับกฐินนั้นโปรดให้ทำการสงฆ์ ในระยะเวลาหนึ่งเดือนนับแต่วันออกพรรษาไป โดยมีข้อกำหนดว่า ภิกษุผู้รับกฐินนั้นต้องเป็นผู้จำพรรษาแล้วตลอดสามเดือนไม่มีขาด ในวัดเดียวกัน ซึ่งมีจำนวนตั้งแต่ห้ารูปขึ้นไป

ในประเทศไทย ประเพณีการทอดกฐินมีแล้วแต่ครั้งกรุงสุโขทัยเป็นราชธานี ในศิลาจารึกหลักที่ 1 ของพ่อขุนรามคำแหง บันทึกลงไว้ว่า พ่อขุนรามคำแหง พร้อมด้วยข้าราชการบริพารและประชาชน ไปทอดกฐิน ณ วัดอรุณญิก (วัดตะพานหินในปัจจุบัน) หลังจากพ้นฤดูพรรษาแล้ว ดังนี้ "พ่อขุนรามคำแหง เจ้าเมืองสุโขทัยนี้ ทั้งชาวแม่ชาวเจ้า ท่วยบัวท่วยนาง ลูกเจ้าลูกขุน ทั้งสิ้นทั้งหลายทั้งผู้ชายผู้หญิง ผุ่งท่วยมีศรัทธา ในพระพุทธศาสนา ทรงศีลเมื่อพรรษาทุกคนเมื่อออกพรรษากรานกฐินเดือนหนึ่งจึงแล้วเมื่อกรานกฐิน มีพนมเปี้ยมีพนมหมาก มีพนมดอกไม้ มีหมอนนั้ง หมอนนอน บริพารกฐินโอยทานแล้ปีแล้ญีบล้าน ไปสวดญัตติกฐินถึงอรุณญิกพุ้น"

กฐิน แปลว่า ไม้สะดึง คือไม้สำหรับขึงผ้าให้ตึง เพื่อความสะดวกในการเย็บปัก ในสมัยโบราณการเย็บจีวรต้องใช้ไม้สะดึงเป็นอุปกรณ์ช่วย จึงเรียกผ้าจีวรที่ตัดเย็บว่า ผ้ากฐิน

กฐินมี 2 ประเภท ได้แก่ กฐินราษฎร์ และกฐินหลวง กฐินราษฎร์ที่ชาวบ้านนำไปทอดหรือถวายพระภิกษุสงฆ์ที่จำพรรษา มีชื่อเรียกแตกต่างตามลักษณะการนำไปทอด คือ มหากฐิน กฐินสามัคคี จุลกฐิน และกฐินตก

มหากฐิน คือ กฐินที่กระทำกันเป็นประเพณีในปัจจุบัน ที่เรียกว่า มหากฐิน เพราะมีเวลาเตรียมได้นานวัน มีบางท่านให้

เหตุผลว่าที่เรียกเช่นนั้น เพราะวัดที่ราษฎรนำผ้ากฐินไปทอดทั่วประเทศมีเป็นจำนวนมาก และเมื่อนับจำนวนผู้ที่ไปทอดกฐินทั้งหมดแล้วก็มากมายมหาศาล ถือเป็นมหากฐินได้

กฐินสามัคคี คือกฐินทั่วไปที่มีหลายคนร่วมกันเป็นเจ้าภาพ กฐินประเภทนี้เป็นที่นิยมกันอย่างแพร่หลาย เพราะนอกจากจะถือว่าได้ร่วมบุญกุศล ได้รับความสนุกสนานรื่นเริงแล้วยังเพิ่มความสมัครสมานสามัคคีอีกด้วย

ส่วนจุลกฐิน เป็นกฐินที่จำกัดเวลา ต้องทำแข่งเวลา เริ่มแต่เก็บฝ้ายเอามากรอเป็นเส้นด้าย แล้วทอเป็นผืนผ้าแล้วตัดเย็บย้อมให้แล้วเสร็จภายใน 24 ชั่วโมง ให้ทันใช้เป็นผ้ากฐินทอดได้ในวันรุ่งขึ้น จุลกฐินมักทำกันเมื่อจวนจะหมดเวลาที่กำหนดให้ทอดกฐินเป็นกฐินที่แสดงถึงกำลังความสามารถและความสามัคคีพร้อมเพรียงร่วมแรงร่วมใจกัน ทำงานอย่างขอดเยี่ยม ถือกันว่าการทอดกฐินอย่างนี้ได้ อานิสงส์แรงกว่าทอดกฐินธรรมดา

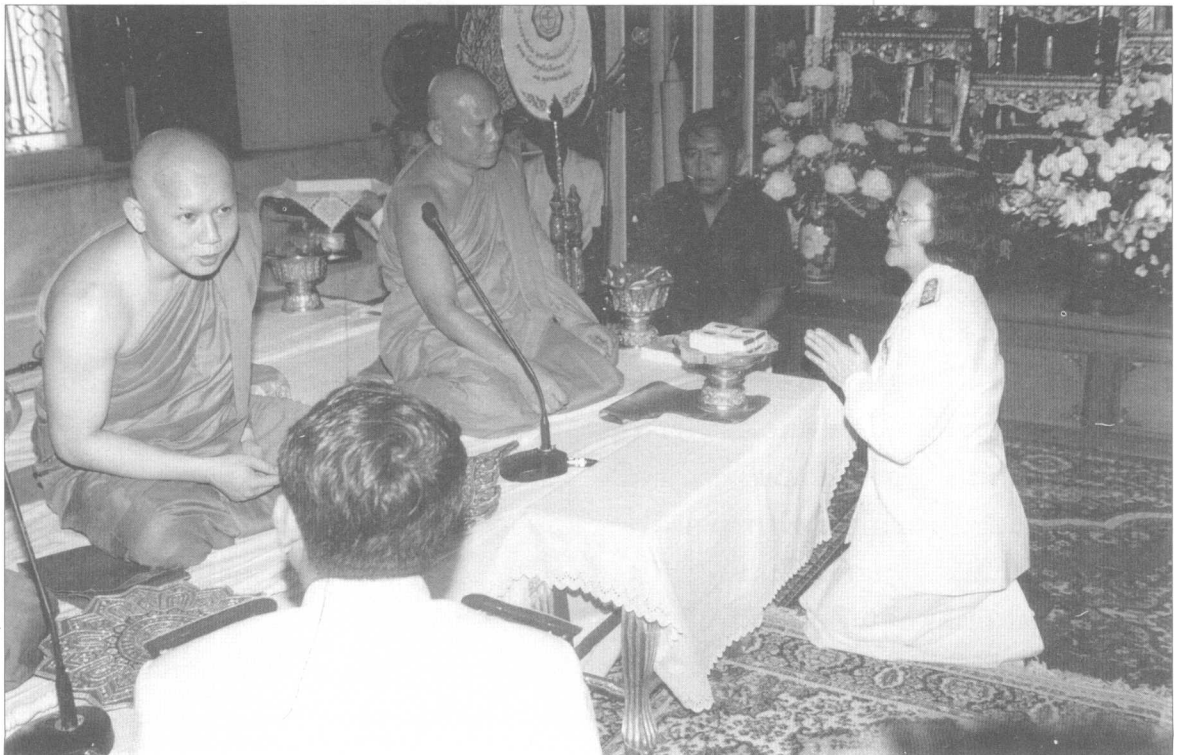
กฐินตก หรือกฐินตกค้าง เป็นกฐินที่นำไปทอดที่วัดที่ตกค้างจากการทอดกฐินในปีนั้น

กฐินแบบนี้มักเกิดขึ้นในท้องถิ่นที่มีวัดมาก จนอาจมีบางวัดตกค้างไม่มีใครทอด การนำกฐินไปทอดทำโดยไม่บอกเล่าทางวัดให้ทราบล่วงหน้า เพื่อเตรียมตัวให้พร้อมเรียบร้อย ลักษณะการนำไปทอดโดยไม่รู้เนื้อรู้ตัวเช่นนี้บางทีเรียกว่า กฐินโจร

อนึ่ง กฐินที่มีผ้าป่าไปทอดสมทบ เรียกว่า กฐินทรงเครื่อง ส่วนผ้าป่าที่ไปทอดสมทบ เรียกว่าผ้าป่าหางกฐิน

ต่อไปนี้จะกล่าวถึงกฐินหลวง

กฐินหลวงแบ่งออกเป็นกฐินที่กำหนดเป็นพระราชพิธี กฐินต้น และกฐินพระราชทาน แต่เดิมกฐินหลวงมิได้แบ่งตามที่กล่าวไว้ เมื่อถึงเทศกาลทอดกฐิน พระเจ้าแผ่นดินเสด็จพระราชดำเนินไปทรงถวายผ้าพระกฐินวัดใดวัดหนึ่ง ไม่ว่าวัดนั้นจะเป็นวัดหลวงหรือวัดราษฎร์ เรียกเป็นกฐินหลวงทั้งสิ้น ต่อมาภาวะของบ้านเมืองเปลี่ยนแปลงไป ประกอบกับประชาชนมีศรัทธาเจริญรอยตามพระราชศรัทธา และได้รับพระมหากรุณาธิคุณให้ถวายผ้าพระกฐินได้ตามสมควร

แก่ฐานะจึงเป็นสาเหตุให้ต้องแบ่งประเภทกฐิน หลวงออกไป

กฐินที่กำหนดเป็นพระราชพิธีเป็นกฐินที่พระเจ้าแผ่นดินเสด็จพระราชดำเนินไปถวายผ้าพระกฐินด้วยพระองค์เอง ณ วัดหลวง ซึ่งทางราชการกำหนดขึ้น โดยมีหมายกำหนดการเสด็จพระราชดำเนินไว้เรียบร้อยแล้ว

ในปัจจุบันวัดหลวงมี 16 วัด ดังนี้ ในกรุงเทพมหานคร 12 วัด ได้แก่

1. วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม
2. วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์
3. วัดสุทัศน์เทพวราราม
4. วัดบวรนิเวศวิหาร
5. วัดเบญจมบพิตร
6. วัดราชบพิธสถิตมหาสีมาราม
7. วัดราชประดิษฐสถิตมหาสีมาราม
8. วัดเทพศิรินทราวาส
9. วัดราชาธิวาส
10. วัดมกุฏกษัตริยาราม
11. วัดอรุณราชวราราม
12. วัดโอรสาราม

จังหวัดนครปฐม 1 วัด ได้แก่ วัดพระปฐมเจดีย์

จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 2 วัด ได้แก่

1. วัดสุวรรณดาราราม
2. วัดนิเวศน์ธรรมประวัติ

จังหวัดพิษณุโลก 1 วัด ได้แก่ วัดพระศรีรัตนมหาธาตุ

ในปัจจุบัน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะเสด็จพระราชดำเนินไปถวายผ้าพระกฐินปีละ 8-9 วัด วัดที่มีได้เสด็จพระราชดำเนิน จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พระบรมวงศานุวงศ์ หรือองคมนตรี หรือทรงเห็นสมควรให้เป็นผู้แทนพระองค์ไปถวาย ทั้งนี้สำนักพระราชวังจะออกหมายกำหนดการตามพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ โดยไม่มีการจองล่วงหน้า

กฐินต้น คือกฐินส่วนพระองค์ กล่าวกันว่าคงจะเริ่มมีมาแต่สมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวที่มีการเสด็จประพาสต้นแล้วจึงเกิดมี เรือนต้น เพื่อนต้น และกฐินต้นตามมา ในรัชกาลปัจจุบัน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะเสด็จพระราชดำเนินถวายผ้าพระกฐินต้น ณ วัดที่เคยเสด็จพระราชดำเนินถวายพระกฐินมาก่อน และเป็นวัดที่ประชาชนในท้องถิ่นนั้นเลื่อมใสมากและไม่ค่อยได้มีโอกาสเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทอย่างใกล้ชิด

กฐินพระราชทาน เป็นกฐินที่พระเจ้าแผ่นดินพระราชทานผ้ากฐินของหลวงแก่กระทรวง ทบวง กรม องค์การ สมาคม ตลอดจนเอกชนที่พระราชทานผ้าพระกฐินไปถวาย ณ วัดหลวง ยกเว้นวัดหลวงที่สำคัญ 16 วัดดังกล่าวแล้ว

ข้อปฏิบัติเกี่ยวกับกฐินพระราชทาน กำหนดไว้ว่ากระทรวง ทบวง กรม องค์การ สมาคม หรือ เอกชน มีความประสงค์จะรับพระราชทานผ้าพระกฐินไปถวาย ณ วัดหลวง ต้องติดต่อไปยังกรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ เพื่อดำเนินการตามระเบียบ ซึ่งถือว่าเป็นการจองไว้ก่อน

เรื่องกฐินนี้ แต่เดิมเป็นเรื่องของภิกษุสงฆ์โดยเฉพาะ เพราะเป็นสังฆกรรม ภิกษุสงฆ์ต้องจัดการขวนขวายหาผ้ามาเองโดยวิธีบังสุกุล หรือ เก็บผ้าที่เขาทิ้งไว้ตามกองขยะหรือป่าช้า หรือที่ใดที่หนึ่ง ซึ่งแสดงว่าผ้านั้นไม่มีเจ้าของจะไปแนะนำให้ใครเขานำมาถวายก็ไม่ได้ จะออกปากขอโดยตรงหรือโดยปริยายก็ไม่ได้ จึงลำบากอยู่มาก ภายหลังคฤหัสถ์ผู้มีศรัทธาเห็นความลำบากของภิกษุสงฆ์ ประจวบเหมาะจะอนุเคราะห์ ประกอบทั้งห้วงบุญกุศลด้วย จึงถือเป็นหน้าที่จัดถวาย เพื่อเป็นการสะดวกแก่ภิกษุสงฆ์ หรือแม้ภิกษุสามเณร ถ้าประจวบเหมาะจะอนุเคราะห์ภิกษุสงฆ์ให้ได้รับกฐินจะจัดการทอดกฐินบ้างก็ได้

ภิกษุผู้ได้รับกฐินแล้ว ย่อมได้อานิสงส์ (เอกสิทธิ์) ห้าประการคือ

1. เทียบไปได้ไม่ต้องบอกลาตามสิกขาบทที่ 6 แห่งอเจลกวรรคในปาจิตติยกัณฑ์
2. เทียบจาริกไปไม่ต้องเอาไตรจีวรไปครบสำหรับ ตามสิกขาบทที่ 2 แห่งจีวรวรรค
3. ฉันทคนโภชนาได้ ตามสิกขาบทที่ 2 แห่ง โภชนวรรค
4. เก็บอดิเรกจีวรไว้ได้ตามปรารถนาตามสิกขาบทที่ 1 แห่งจีวรวรรค
5. จีวรที่เกิดขึ้นในที่นั้นเป็นของได้แก่ภิกษุผู้จำพรรษา ทั้งได้ออกสขยายจีวรกาลให้ยาวออกไปตลอด 4 เดือนฤดูเหมันต์ด้วย

กฐินเป็นสังฆกรรมที่มีลักษณะอันเป็นประชาธิปไตยโดยตัวอย่าง กล่าวคือ พระสงฆ์จะต้องประชุมหารือว่าควรมอบผ้ากฐินให้ภิกษุรูปใด นอกจากปรึกษาแล้วยังต้องมีการสวดประกาศเป็นญัตติว่าจะมอบให้รูปใด จากนั้นมีการสวดประกาศขอรับความเห็นชอบจากที่ประชุม ถ้าผู้ใดไม่เห็นด้วยก็คัดค้านได้ เมื่อสวดประกาศจบ และไม่มีใครคัดค้านจึงถวายผ้าผืนนั้นแก่องค์ครองคือภิกษุที่ได้รับมติจากที่ประชุมให้เป็นผู้รับผ้านั้นในนามของสงฆ์ได้ ลักษณะเช่นนี้เป็นการสอนให้ถือมติที่ประชุมสงฆ์เป็นใหญ่ นี่เป็นหลักการในการปกครองสงฆ์ ซึ่งเป็นตัวอย่างแก่การปกครองทางโลกได้เป็นอย่างดี

ศัพท์กฐิน

กฐิน : 1. ไม้สะดึง คือ ไม้แบบสำหรับเอาผ้าลาดลงไปแล้วตัดผ้าตามไม้แบบนั้น

2. ผ้าพิเศษที่พระพุทธเจ้าทรงอนุญาตแก่ภิกษุสงฆ์ เฉพาะกฐินกาล

3. ชื่อของพิธีกรรมทางศาสนา คือการถวายผ้าประจำปีแก่พระสงฆ์ที่อยู่จำพรรษา 3 เดือน ฤดูกฐิน นับตั้งแต่วันแรม 1 ค่ำ เดือน 11 จนถึงวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 12 รวมระยะเวลา 1 เดือน เมื่อพระสงฆ์ได้รับผ้ากฐินแล้วจะต้องทำความตกลงกันว่า จะถวายแก่ภิกษุรูปใดก่อนแล้วจึงช่วยกันทำให้เป็นจีวรให้สำเร็จในวันนั้น

กฐินกาล : ระยะเวลาตั้งแต่แรมค่ำหนึ่งเดือน 11 ถึงกลางเดือน 12 ระยะเวลานี้เรียกเป็นสามัญว่า เทศกาลกฐิน ฤดูกฐิน หน้ากฐิน หรือเขตกฐิน

กฐินทาน : การทอดกฐิน, การถวายผ้ากฐิน คำถวายผ้ากฐินมี 2 แบบ ดังนี้

แบบสั้นว่า : อิมํ สปริวารํ กฐิน จีวรทูลลํ สงฆสฺส โอิ โณชยาม (ว่า 3 จบ) แปลว่า ข้าพเจ้าทั้งหลาย ขอน้อมถวาย ผ้ากฐิน จีวรกับทั้งบริวารนี้แก่พระสงฆ์ แบบยาวว่า : อิมํ ภนฺเต สปริวารํ กฐินจีวรทูลลํ สงฆสฺส โอิ โณชยาม สาธุ โน ภนฺเต สงฺฆ อิมํ สปริวารํ กฐินทูลลํ ปฏิคฺคณฺหาตุ ปฏิคฺคเหตฺวา จ อิมินา ทูลเสณ กฐินํ อตุถฺรตุ อมฺหากิที่มฺรตฺติ หิตาย สุขาย แปลว่า ข้าแต่พระสงฆ์ผู้เจริญ ข้าพเจ้าทั้งหลายขอน้อมถวายผ้ากฐินจีวรกับทั้งบริวารนี้แก่พระสงฆ์ ขอพระสงฆ์จงรับผ้ากฐินกับทั้งบริวารนี้ของข้าพเจ้าทั้งหลาย ครั้นรับแล้วจงกรานกฐินด้วยผ้า

- นี้เพื่อประโยชน์และความสุขแก่ข้าพเจ้าทั้งหลายสิ้นกาลนาน เทอญฯ
- กฐินัตถกรรม: การกรานกฐิน, การลาดผ้ากฐินลงบนไม้สะดึงหรือไม้แบบแล้วทำจีวรให้สำเร็จ; การทำพิธีกฐินให้สำเร็จ
- กฐินทูลสะ : ผ้าที่ถวายแก่สงฆ์ประจำปี เพื่อให้ทำจีวร
- กรานกฐิน : ซึงไม้สะดึง (กรานแปลว่า ซึง มาจากคำเขมร ว่า กราล แปลว่า ปู, ลาด) โดยความ หมายถึง ภิกษุผู้ได้รับมอบเอาผ้าที่จะเย็บเป็นจีวรเข้าซึงที่ไม้สะดึงเมื่อเย็บเสร็จแล้วก็บอกแก่ภิกษุทั้งหลายที่พร้อมใจกันยกผ้าให้ในนามของสงฆ์ เพื่ออนุโมทนา เรียกภิกษุผู้เย็บจีวรนั้นว่าผู้กรานกฐิน พิธีที่ทำกัน คือ ภิกษุซึ่งจำพรรษาครบสามเดือน จำนวน 5 รูป ในวัดเดียวกัน ประชุมกันในอุโบสถ พร้อมใจกันยกผ้ากฐินให้แก่ภิกษุรูปหนึ่งในหมู่ภิกษุนั้น ก็กระทำกิจตั้งแต่ ซัก กะ ตัด เย็บ ย้อม ให้เสร็จในวันนั้น ทำพินทุกับปะอธิฐานเป็นจีวรครองผืนใดผืนหนึ่งในไตรจีวร แล้วบอกแก่ภิกษุผู้ยกผ้าให้เพื่ออนุโมทนา ภิกษุนั้นได้อนุโมทนาแล้วเรียกว่า กรานกฐิน ถ้าผ้ากฐินเป็นจีวรสำเร็จรูปแล้ว กิจที่จะต้องทำคือ ซัก กะ ตัด เย็บ ย้อม ก็ไม่มี
- โดยสรุป กรานกฐินหรือกราลกฐิน แปลว่า การครองผ้ากฐิน ซึ่งพระภิกษุสงฆ์จะกระทำได้เมื่อได้รับกฐินในวันเดียวกัน
- เขตกฐิน : ระยะเวลาที่พระพุทธเจ้าทรงอนุญาตให้ประกอบกฐินกรรม ซึ่งมีระยะเวลา 1 เดือน ต่อจากสิ้นสุดการจำพรรษา คือ ตั้งแต่แรม 1 ค่ำ เดือน 11 ถึงขึ้น 15 ค่ำ เดือน 12
- คณโกชน : ฉันทเป็นหมู่ คือ ภิกษุตั้งแต่ 4 รูปขึ้นไปรับนิมนต์ออกชื่อโกชนะ (คือของฉันท) แล้วฉันท
- เครื่องกฐิน : บริวารกฐิน
สิ่งของที่ถวายพร้อมกับผ้ากฐิน
- จองกฐิน : การแจ้งความจำนงต่อวัดว่าประสงค์จะนำผ้ากฐินไปทอดที่วัดนั้นเป็นการล่วงหน้า
- จำพรรษา : อยู่ประจำวัดสามเดือนตั้งแต่แรม 1 ค่ำ เดือน 8 ถึงขึ้น 15 ค่ำ เดือน 11 ช่วงเวลานี้เรียกว่า บูริมพรรษา แปลว่าพรรษาดัน อีกช่วงหนึ่งตั้งแต่ แรม 1 ค่ำ เดือน 9 ถึงขึ้น 15 ค่ำ เดือน 12 เรียกว่า ปัจฉิมพรรษา แปลว่า พรรษาหลัง
- จีวรกาล : ฤดูถวายจีวร, ฤดูถวายผ้าแก่พระสงฆ์ สมัยหรือคราวที่เป็นฤดูถวายจีวรมี 2 งด งดหนึ่งสำหรับ ภิกษุที่มีได้กรานกฐินแล้วตั้งแต่แรม 1 ค่ำ เดือน 11 ถึงขึ้น 12 ค่ำ อีกงดหนึ่งสำหรับภิกษุที่ได้กรานกฐินแล้ว ตั้งแต่แรม 1 ค่ำ เดือน 11 ค่ำ ไปจนหมดฤดูหนาว คือ ถึงขึ้น 15 ค่ำ เดือน 4 (รวม 5 เดือน)
- จีวรปลิโพธิ : ความกังวลในจีวร คือ ภิกษุยังไม่ได้ทำจีวร หรือทำค้างหรือเสียหายในเวลาทำ แต่ยังไม่สิ้นความหวังว่า จะได้จีวรอีก
- ฉลองกฐิน : 1. ภิกษุสงฆ์ผู้ร่วมอยู่ในพิธีอนุโมทนาต่อองค์ครองกฐิน

2. สำหรับพุทธศาสนิกชน เป็นการแสดงความยินดีที่ได้ทอดกฐิน
- เดาะกฐิน : การรื้อไม้สะดึง หมดโอกาสจะได้ประโยชน์จากกฐินเหตุให้เดาะ มี 2 ประการ คือ อาวาสปฐิโพธิ หรือ จิวรปฐิโพธิอย่างใดอย่างหนึ่ง ยังมีอยู่ก็ยั้งรักษาอาณิสสัฎฐิณและเขตจิวรกาลไว้ได้จนกว่าจะถึงกำหนด ถ้าขาดรวมทั้ง 2 อย่าง ไม่มีจิตกังวลจะกลับสู่อาวาสเดิม และไม่กังวลในจิวรกฐินก็หมดอาณิสสัฎฐิณ สิ้นเขตจิวรกาล
- ไตรจิวร : ผ้า 3 ผืน ของภิกษุ ได้แก่ อันตรวาสก (ผ้านุ่ง, ผ้าสะบง) อุตราสงค์ (ผ้าห่ม) และสังฆาฎิ (ผ้าทาบ) เรียกสั้น ๆ ว่า ผ้าไตร ในภาษาไทยนิยมเรียก อุตราสงค์ (ผ้าห่ม) ว่า จิวร
- ทอดกฐิน : การทำพิธีถวายผ้าพระกฐินแก่พระภิกษุสงฆ์โดยกล่าวคำถวาย กฐินแล้ววางตรงหน้าอาสนะสงฆ์ ภิกษุสงฆ์ผู้ได้รับมอบผ้ากฐินจากสงฆ์โดยวิธีที่กำหนดไว้ในพระวินัยเรียกว่า ผู้กรานกฐิน, ผู้ครองกฐิน หรือ องค์ครองกฐิน
- บริวารกฐิน : เครื่องกฐิน สิ่งของที่ถวายพร้อมกับผ้ากฐิน
- ผ้ากฐิน : ผ้าผืนหนึ่งที่ใช้เป็นองค์กฐิน สำหรับกราน บางทีหมายรวมถึงผ้าทั้งหมดที่ถวายพระภิกษุในพิธีทอดกฐิน
- ผ้าไตร, ผ้าไตรจิวร : ดู ไตรจิวร
- พินทุฎฐปะ : การทำพินทุ คือการทำจุดเป็นวงเล็ก ๆ ไว้ที่มุมจิวร (ขนาดใหญ่เท่ากับแวงตานกยูง ขนาดเล็กเท่าหลังตัวเรือ) ด้วยสีเขียวคราม โคลน หรือดำคล้ำ เพื่อให้จิวรนั้นเสียดสีหรือมีตำหนิ ทั้งนี้มีพุทธบัญญัติไว้ว่าเมื่อพระภิกษุได้ผ้ามาใหม่ต้องทำพิธีพินทุก่อนจึงจะใช้ได้
- โภชนะ : ของฉัน; ของกิน โภชนะทั้ง 5 ได้แก่ ข้าวสุก ขนมสด ขนมแห้ง ปลา เนื้อ
- แห่กฐิน : การนำผ้ากฐินไปทอดโดยมีขบวนแห่
- องค์กฐิน : ผ้ากฐิน
- อดิเรกจิวร : ผ้า ของ ภิกษุ ที่เพิ่มเข้ามา นอกเหนือจากผ้าไตรจิวร
- อปโลกนัฎฐิณ : การบอกเล่า, การบอกกล่าวแก่ที่ประชุมพระภิกษุสงฆ์ ในพิธีทอดกฐินเพื่อให้รับทราบพร้อมกันหรือขอความเห็นชอบร่วมกันในการถวายผ้ากฐินแก่พระภิกษุรูปใดรูปหนึ่ง
- อาณิสสัฎฐิณ : ผลแห่งกุศลหรือประโยชน์ที่ได้จากการกรานกฐิน ภิกษุผู้ได้รับกฐินแล้ว ย่อมได้อาณิสสัฎฐิ (เอกสิทธิ) ห้าประการ คือ
1. เทียวไปไม่ต้องบอกลาบทที่ 6 แห่งอเจลกวรรคในปาจิตติยัฎฐิณ
 2. เทียวจาริกไปไม่ต้องเอาไตรจิวรไปครบสำหรับตามสิกขาบทที่ 2 แห่งจิวรวรรค
 3. ฉันคนโภชนะได้ ตามสิกขาบทที่ 2 แห่งโภชนวรรค
 4. เก็บอดิเรกจิวรไว้ได้ตามปรารธนา ตามสิกขาบทที่ 1 แห่งจิวรวรรค

5. ได้รับฉีกรที่เกิดขึ้นใน
ที่นั่นเฉพาะตน ทั้งได้โอกาส
ขยายฉีกรกาลให้ยาวออกไป
ตลอด 4 เดือนฤดูเหมันต์ด้วย

อวาสปติโพธิ: ความกังวลในอวาส คือ ภิกษุ
ยังอยู่ในอวาสนั้น หรือหลีกไป
แต่ยังผูกใจอยู่ว่าจะกลับมา อัน
เป็นเหตุอย่างหนึ่งที่ทำให้ภุณ
ยังไม่เดาะ

พระอาราม

พระอารามประกอบด้วยพื้นที่ 2 ส่วน คือ

1. ส่วนพุทธาวาส
2. ส่วนสังฆาวาส

ส่วนพุทธาวาส เป็นที่ประดิษฐานขององค์พระพุทธรูป หรือพระบรมสารีริกธาตุ แห่งองค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า และเป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา เช่น พระอุโบสถหรือโบสถ์ พระวิหาร พระสถูปเจดีย์หรือพระธาตุเจดีย์ และหอระฆัง

ส่วนสังฆาวาส คือส่วนที่พักอาศัยของพระสงฆ์ เช่น กุฏิ หอฉัน หอกลอง และหอพระไตรปิฎก

พื้นที่ทั้งสองส่วนนี้จะถูกจัดวางไว้อย่างมีแบบแผน เช่น การมีกำแพงกั้นระหว่างกัน เพื่อแสดงสัดส่วนขอบเขตอาณาบริเวณไว้อย่างชัดเจน ในสมัยกรุงศรีอยุธยา มีวัดพระศรีสรรเพชญ์เป็นวัดในพระราชวังหลวง สมัยกรุงธนบุรีวัดโมลีโลกยารามเป็นวัดในพระราชวัง ส่วนในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์นั้นมีวัดพระศรีรัตนศาสดารามเป็นวัดในพระราชวังหลวง และที่สำคัญวัดในพระราชวังจะไม่มีพระสงฆ์จำพรรษาอยู่เนื่องจากเป็นเขตพระราชฐาน

นอกจากแบ่งส่วนโดยพื้นที่ดังกล่าวแล้วยังจัดแบ่งประเภทของพระอารามหรือวัดเป็น 2 ประเภท คือ วัดราษฎร์ และวัดหลวง

1. วัดราษฎร์ คือ วัดที่ราษฎรสร้างหรือบูรณะปฏิสังขรณ์ ซึ่งอาจจะได้รับการยกฐานะขึ้นเป็นวัดหลวง หากมีคุณสมบัติครบถ้วนตามที่คณะสงฆ์กำหนด

2. วัดหลวง หรือ พระอารามหลวง หมายถึง

2.1 วัดที่พระมหากษัตริย์ทรงสร้างหรือบูรณะปฏิสังขรณ์

2.2 วัดที่เจ้านายหรือขุนนางสร้างหรือบูรณะปฏิสังขรณ์ แล้วถวายให้เป็นพระอารามหลวง

2.3 วัดที่ราษฎรสร้างหรือบูรณะปฏิสังขรณ์ให้สมบูรณตามที่คณะสงฆ์ได้กำหนดไว้แล้วขอพระราชทานยกขึ้นเป็นพระอารามหลวง

การกำหนดวัดหลวงหรือพระอารามหลวงนั้นยังแบ่งฐานะขึ้นเป็นชั้นเอก ชั้นโท และชั้นตรี ตามลำดับ ซึ่งจะสังเกตได้จากชื่อตามหลังชื่อวัดหลวงนั้น

ชั้นเอก แบ่งเป็น 3 อันดับ คือ ราชวรมหาวิหาร ราชวรวิหาร และวรมหาวิหาร

ชั้นโท แบ่งเป็น 4 อันดับ คือ ราชวรมหาวิหาร ราชวรวิหาร วรมหาวิหาร และวรวิหาร

ชั้นตรี แบ่งเป็น 3 อันดับ คือ ราชวรวิหาร วรวิหาร และสามัญ

ส่วนประกอบของพระอารามในพระอารามหลวง

1. พระอุโบสถหรือโบสถ์

ในสมัยโบราณนั้นพระอุโบสถหรือโบสถ์จะมีขนาดเล็กเพียงพอสำหรับพระสงฆ์ 10 รูป แต่ต่อมาในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์นิยมสร้างขึ้นเป็นประธานของพระอารามแต่ละแห่ง ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรมทางศาสนาของพระสงฆ์โดยเฉพาะ เช่น การทำอุโบสถกรรม การอุปสมบทพระภิกษุ การบรรพชาสามเณร ตลอดจนการรับกฐิน

ดังที่เคยได้ยินคำว่า พัทธสีมา คือ การผูกตามประเพณี ซึ่งแสดงให้เห็นโดยสังเกตจากโบสถ์มารอบตัวอาคารอยู่ 8 แห่งด้วยกัน หมายถึง การแสดงเขตวิสุงคามสีมา คือ การบอกเขตที่แยกจากหมู่บ้าน หากอารามใดมีพื้นที่จำกัดก็แสดงโบสถ์มาติดอยู่ที่ผนังโบสถ์แทน

หรือติดอยู่ที่กำแพงโดยรอบของพระอาราม หรือไม่ก็จะมีสร้อยต่อท้ายพระอารามของวัดว่า สถิตมหาสีมาราม

2. พระวิหาร เป็นสถานที่สำคัญ เพราะเป็นที่ประดิษฐานขององค์พระพุทธรูปอันเป็นตัวแทนองค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระวิหารนั้นเปรียบได้ดัง "คันธกุฎี" ที่พระพุทธรูปเสด็จประทับตั้งแต่ครั้งพุทธกาล ดังที่ชาวพุทธได้ประพฤติปฏิบัติกันอยู่คือ การเข้าไปนมัสการองค์พระพุทธรูปหรือพระบรมสารีริกธาตุซึ่งประดิษฐานอยู่ในพระเจดีย์

การสร้างพระวิหารนั้นมีได้หลายหลังต่างจากพระอุโบสถ จึงมีชื่อเรียกวิหารแตกต่างกัน โดยขึ้นอยู่กับรูปแบบหรือลักษณะที่ตั้งดังนี้

พระวิหารหลวง หมายถึง พระวิหารที่สร้างอยู่ข้างหน้าพระสถูปเจดีย์ หรือพระมหาธาตุ

พระวิหารทิศ หมายถึง พระวิหารที่สร้างขึ้นเป็นอาคารบริวารของพระอุโบสถ ซึ่งสร้างตามทิศทั้งสี่ล้อมรอบพระอุโบสถ

พระวิหารราย สร้างขึ้นเป็นหลังๆ ไปเรียงรายอยู่นอกเขตพัทธสีมา หรือนอกกำแพงแก้วรอบพระอุโบสถ

พระวิหารคด เป็นพระวิหารที่มีลักษณะหักศอก มักตั้งอยู่ตามมุมแต่ละมุมของบริเวณพุทธาวาส มีทั้งแบบ 2 มุม และ 4 มุม

พระวิหารยอด มีรูปลักษณะเป็นอาคารจัตุรมุข ตรงกลางอาคารมีเครื่องยอดมีเฉลียงเดินได้รอบทั้ง 4 ด้าน และมีอัฒจันทร์ขึ้นลงทั้ง 4 มุม

3. พระเจดีย์ หมายถึง อาคารที่สร้างขึ้นเพื่อประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุแห่งองค์พระพุทธรูป หรือประดิษฐานพระบรมอัฐิของพระมหากษัตริย์ หรืออัฐิแห่งบุคคลที่ควรบูชา เช่น พระสงฆ์หรือคฤหัสถ์

จากนั้นจะนำพระพุทธรูปหรือจะบรรจุพระธาตุไว้เบื้องบนพระเจดีย์เหล่านี้ ซึ่งเรียกว่าเจดีย์ราย

พระเจดีย์จะมีลักษณะหลายรูปแบบแตกต่างกันไปตามแต่สมัยการปกครอง

พระมหาธาตุเจดีย์ เป็นองค์ประธานที่สำคัญของพระอารามอีกประเภทหนึ่ง ซึ่งจะสังเกตได้ว่า พระมหาธาตุเจดีย์นี้จะล้อมรอบด้วยพระระเบียง 4 ด้าน มีพระวิหารอยู่ทางด้านหน้าขององค์พระเจดีย์

พระสถูปเจดีย์ มีรูปทรงกรวยกลม มียอดเรียวยาว แหลม ที่ชาวบ้านมักเรียกว่า รูปกลมพาง ซึ่งจะเห็นกันตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัยถึงสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนต้น และเปลี่ยนแปลงเป็นกรวยเหลี่ยมที่เรียกว่า เจดีย์เหลี่ยมย่อมุมไม้สิบสองในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น

4. พระมณฑป จะมีลักษณะคล้ายปราสาทบุษบก ซึ่งสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ได้ทรงอธิบายไว้ในหนังสือศาสนสมเด็จเจ้าว่า มีลักษณะเป็นโรงหรือปะรำมีหลังคาเป็นเครื่องยอดคล้ายกับยอดปราสาทรูปทรงเป็นกรวยสี่เหลี่ยมอาคารรูปทรงสี่เหลี่ยมมีช่องประตูเข้าออก 1-2 ทาง และ 4 ทาง ถ้ามีมุขเรียกว่า ปราสาท ถ้าไม่มีมุขและคนเข้าไปได้หลายคนเรียกว่า มณฑป แต่ถ้าเล็กลงไปอีกเรียกว่า บุษบก พระมณฑปจะเป็นที่ประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุ รอยพระพุทธรูปทาลอง พระไตรปิฎก

5. หอพระไตรปิฎก เป็นที่เก็บหนังสือเขียนและใบลานจารพระธรรม หรือคัมภีร์พระไตรปิฎก เพื่อไว้ให้พระภิกษุได้ศึกษาเล่าเรียน บางแห่งเรียก หอพระมณฑิยธรรม หอพระไตรปิฎกมักจะสร้างอยู่กลางสระน้ำ สันนิษฐานว่าหอพระในสมัยนั้นนิยมสร้างด้วยไม้จึงต้องหาวิธีป้องกันปลวกกัดไม้ แต่ถ้าเป็นหอที่สร้างด้วยอิฐปูนก็สร้างบนพื้นเรียบ

6. พระระเบียง สร้างขึ้นเพื่อล้อมรอบเขตพัทธสีมาทั้งหมด หรือโบสถ์ วิหาร พระสถูปเจดีย์ พระมหาธาตุเจดีย์

7. กำแพงแก้ว สร้างขึ้นเพื่อล้อมรอบบริเวณที่เป็นซาลารอบนอก พระอุโบสถ เพื่อกำหนดเป็นเขตพัทธสีมาทั้ง 4 ด้าน

8. สีมา และซุ้มสีมา ทำขึ้นด้วยหินเป็นรูปทรงโค้งแหลมตอนบนเพื่อแสดงเขตแดนของพระอุโบสถ ในสมัยกรุงศรีอยุธยาจะไม่มีซุ้มสีมา แต่ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์มักจะมีซุ้มครอบสีมาอีกทีหนึ่ง ซึ่งแล้วแต่การออกแบบในรัชกาลนั้น

9. ศาลาการเปรียญ ใช้เป็นที่พระสงฆ์แสดงพระธรรมเทศนาในวันธรรมสวนะใน

ศาลาการเปรียญนั้นจะมีบุษบกไว้ให้พระสงฆ์ขึ้นแสดงธรรม ลักษณะบุษบกนั้นจะมียอดคล้ายยอดปราสาท สูงไม่เกิน 5 ชั้น

10. กุฏิสงฆ์ เป็นอาคารที่พำนักของพระสงฆ์ สร้างแยกออกจากเขตพุทธาวาส ซึ่งสามารถแยกได้ว่ากุฏินั้นสร้างขึ้นในช่วงรัชกาลใด หากสร้างด้วยอาคารไม้ มักจะอยู่ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น แต่นับจากรัชกาลที่ 3 เป็นต้นมาโปรดเกล้าฯ ให้สร้างด้วยอิฐถือปูน

11. หอกลอง-หอรฆัง เป็นหอที่สร้างขึ้นเพื่อแขวนกลองหรือระฆังเพื่อตีบอกเวลาแก่พระภิกษุสงฆ์ให้ปฏิบัติสมณกิจพร้อมกัน เช่น เวลาลงโบสถ์ หรือเวลาฉัน เป็นต้น

ที่มา : ญัฐวุฒิ (นามแฝง). พระอารามหลวงแห่งราชวงศ์จักรี. กรุงเทพฯ : บริษัท เอส.ที.พี.เวิลด์ มีเดีย จำกัด. 2541

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

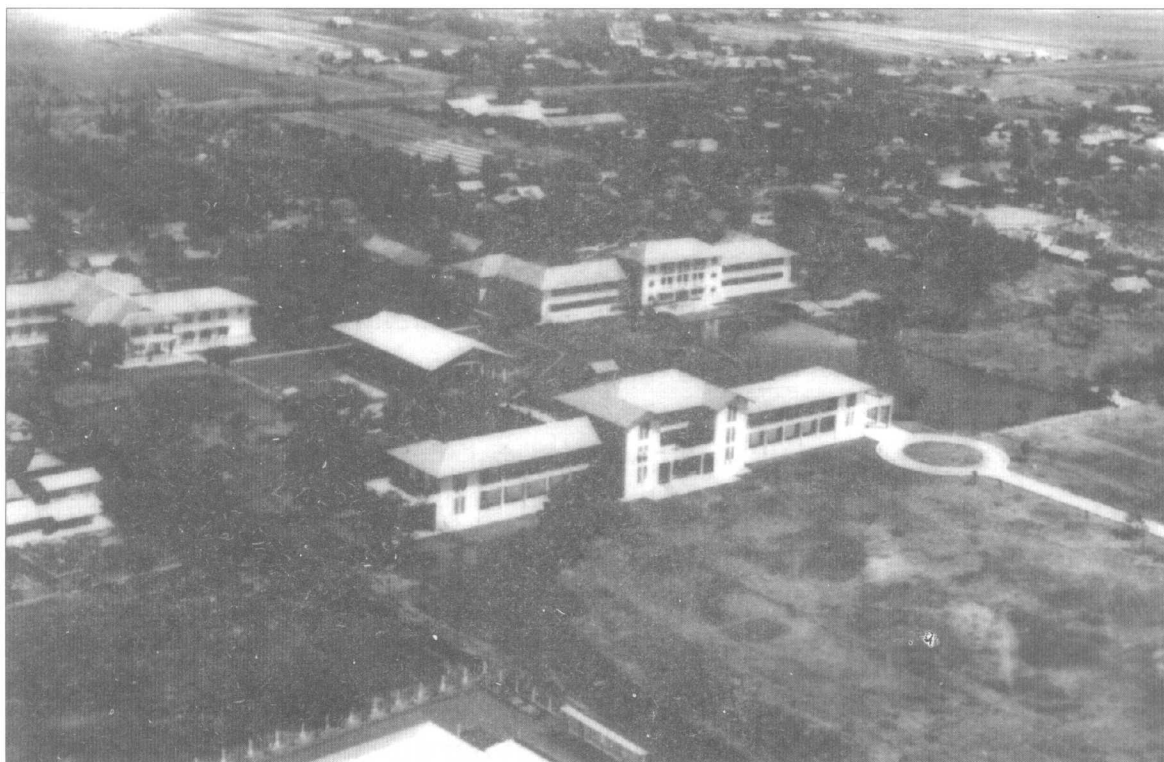
ชลินาถ สิงหเรศร์

จากอดีต

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สถาบันอุดมศึกษาที่เก่าแก่แห่งหนึ่งของประเทศไทย มีประวัติความเป็นมายาวนาน เริ่มตั้งแต่เป็นโรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูง ถนนประสานมิตร เมื่อ 50 ปีก่อน **หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล อธิบดีกรมสามัญศึกษาขณะนั้น (พ.ศ.2489) ได้จัดซื้อที่ดิน 93 ไร่ 1 งาน 18 ตารางวา และดำเนินการก่อสร้างโรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูงขึ้นที่ ถนนประสานมิตร** โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อขยายการฝึกหัดครู และจัดโรงเรียนฝึกหัดครูให้มีมาตรฐานสูงขึ้น โดยมีหลวงสวัสดิสาร ศาสตรพุทธิ ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการคนแรก

กิจการของโรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูงได้รับการปรับปรุงและขยายอาคารสถานที่เป็นลำดับมา แต่ก็ยังไม่เพียงพอที่จะรับนักศึกษา

และยังไม่อาจจัดวิทยฐานะทางครูให้ถึงขั้นสูงสุดได้ ประกอบกับขณะนั้นอาชีพครูมีวุฒิสูงสุดเพียงแค่ ป.ม.เท่านั้น จึงทำให้เกิดความล่าช้าในการประกอบอาชีพครู กระทรวงศึกษาธิการเล็งเห็นปัญหานี้จึงได้เชิญผู้รู้ทางการศึกษามาร่วมประชุมเพื่อหาทางแก้ปัญหาคณะศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี จึงได้เสนอให้จัดตั้งวิทยาลัยวิชาการศึกษาขึ้นให้มีการสอนถึงขั้นปริญญา ดังนั้นใน พ.ศ.2496 กระทรวงศึกษาธิการจึงได้ประกาศตั้งวิทยาลัยวิชาการศึกษา ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 71 ตอนที่ 61 เมื่อวันที่ 16 กันยายน 2497 ตามนัยแห่งพระราชบัญญัติวิทยาลัยวิชาการศึกษา มีอำนาจให้อนุปริญญา (อ.กศ.) ปริญญาตรี (กศ.บ.) ปริญญาโท (กศ.ม.) และปริญญาเอก (กศ.ด.) ในวิชาการศึกษาและ

วิชาการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องแก่ผู้ที่สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยได้ **จึงนับเป็นสถาบันอุดมศึกษาแห่งแรกที่เปิดสอนถึงระดับปริญญาเอกโดยมีศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี เป็นผู้อำนวยการวิทยาลัยวิชาการศึกษาคคนแรก (พ.ศ.2496)** กิจกรรมของวิทยาลัยดำเนินไปด้วยดี กระทรวงศึกษาธิการจึงได้ขยายกิจการให้กว้างขวางออกไป ตั้งแต่ พ.ศ.2498-2513 โดยออกประกาศโอนแผนกฝึกหัดครูมัธยม พญาไท ปทุมวัน เป็นสาขาหนึ่งของวิทยาลัยวิชาการศึกษาย้ายกิจการของวิทยาลัยออกสู่ภูมิภาค ทางภาคตะวันออกเฉียงใต้ การจัดตั้งวิทยาลัยวิชาการศึกษาบางแสน วิทยาลัยวิชาการศึกษาพิษณุโลกที่ภาคเหนือ วิทยาลัยวิชาการศึกษาสงขลาที่ภาคใต้ นอกจากนี้ยังเปิดสาขาในส่วนกลางอีก ๓ แห่ง คือ วิทยาลัยวิชาการศึกษาพระนคร กรุงเทพมหานคร และวิทยาลัยพลศึกษามาสมทบเป็นวิทยาลัยวิชาการศึกษาพลศึกษา กรุงเทพมหานคร

หลังจากที่ขยายสาขาออกไปตามภาคต่าง ๆ รวม 8 แห่งแล้ว ได้มีการพิจารณาเกี่ยวกับฐานะของวิทยาลัย **จนกระทั่งปี พ.ศ.2517 ศาสตราจารย์ ดร.สุดใจ เหล่าสุนทร ได้ดำเนินการเพื่อยกฐานะขึ้นมาเป็นมหาวิทยาลัย เมื่อวันที่ 29 มิถุนายน 2517 (ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 91 ตอนที่ 12) และได้โอนไปสังกัดทบวงมหาวิทยาลัยของรัฐ วิทยาลัยวิชาการศึกษาทั้ง 8 แห่ง รวมกันเป็น มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และเรียกชื่อดังนี้**

วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร เรียก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตประสานมิตร

วิทยาลัยวิชาการศึกษา ปทุมวัน เรียก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตปทุมวัน

วิทยาลัยวิชาการศึกษา พระนคร เรียก

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตพระนคร

วิทยาลัยวิชาการศึกษา พลศึกษา เรียก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตพลศึกษา

วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน เรียก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตบางแสน

วิทยาลัยวิชาการศึกษา พิษณุโลก เรียก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตพิษณุโลก

วิทยาลัยวิชาการศึกษา มหาสารคาม เรียก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตมหาสารคาม

วิทยาลัยวิชาการศึกษา สงขลา เรียก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตสงขลา ตั้งแต่ปี พ.ศ.2532 เป็นต้นมา มีนโยบายให้วิทยาเขตต่าง ๆ ได้แยกตัวและยกฐานะเป็นมหาวิทยาลัยอิสระ และเปลี่ยนชื่อดังนี้

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตบางแสน เปลี่ยนชื่อเป็น มหาวิทยาลัยบูรพา

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตพิษณุโลก เปลี่ยนชื่อเป็น มหาวิทยาลัยนเรศวร

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตมหาสารคาม เปลี่ยนชื่อเป็น มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตสงขลา เปลี่ยนชื่อเป็น มหาวิทยาลัยทักษิณ

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตประสานมิตร ปทุมวัน และบางเขน รวมกันเป็น มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตพลศึกษารวมกับคณะพลศึกษา เป็น มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตกลาง

และต่อมาได้ตัดคำว่า "วิทยาเขตกลาง" ออกไป จึงเรียกชื่อ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ในปัจจุบัน

ถึงปัจจุบัน

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พัฒนามาจากโรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูง และวิทยาลัยวิชาการศึกษา ซึ่งมุ่งเน้นและมีความเด่นในการผลิตบัณฑิตทางด้านศึกษาศาสตร์ ต่อมาได้ขยายการศึกษาทางด้านวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีเพิ่มขึ้นเพื่อรองรับนโยบายและทิศทางการพัฒนาประเทศ ทำให้เกิดหน่วยงานใหม่ๆ ทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี แต่ด้วยข้อจำกัดเรื่องพื้นที่ในซอยประสานมิตร จึงไม่สามารถรองรับหน่วยงานใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นได้อย่างเพียงพอ **คณะผู้บริหาร**

มหาวิทยาลัยในสมัยรองศาสตราจารย์ ดร.ชาติรี เมืองนาโพธิ์ เป็นอธิการบดีได้เสนอโครงการพัฒนามหาวิทยาลัย โดยการขยายไปยังพื้นที่แห่งใหม่ (ขยายไปที่ที่ดินที่ได้รับบริจาคจากบริษัท ศิริระกระบือ จำกัด อำเภอองครักษ์ จังหวัดนครนายก จำนวน 947 ไร่ 2 งาน ติดกับคลองรังสิต ประยูรศักดิ์ ระวังงิโลเมตรที่ 41-42 ถนนสายรังสิต-นครนายก ซึ่งได้บริจาคตั้งแต่ พ.ศ.2518) โดยความเห็นชอบของสภามหาวิทยาลัย โครงการฯ ได้บรรจุไว้ในแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาระยะที่ 6 (พ.ศ.2530-2534) และระยะที่ 7 (พ.ศ.2535-2539) จนถึงปัจจุบันมหาวิทยาลัยได้รับงบประมาณเพื่อดำเนินการตามโครงการฯ ตั้งแต่ปี พ.ศ.2534 (ปลายแผนฯ 6) จนถึงปัจจุบัน โดยกำหนดเป้าหมายให้มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ อ. องครักษ์ เป็นส่วนขยายการผลิตบัณฑิตทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านวิทยาศาสตร์สุขภาพและการกีฬา โดยมุ่งให้

เป็นสถาบันที่เอื้อประโยชน์ต่อชุมชนในแถบภาคตะวันออกตอนบน และมุ่งให้ใช้ระบบเครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศ (IT Campus) เพื่อช่วยการเรียนการสอนและการวิจัย โดยกำหนดให้มีคณะและหน่วยงานที่ก่อตั้ง ณ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ อ.องครักษ์ ด้วย

ปัจจุบัน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ผลิตบัณฑิตสาขาต่างๆ มากขึ้น มีหน่วยงานใหม่เกิดขึ้นมากมาย ดังจะเห็นจากการเปรียบเทียบการแบ่งส่วนราชการดังต่อไปนี้

การแบ่งส่วนราชการในมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ตามราชกิจจานุเบกษา เล่ม 107 ตอนที่ 107 ลงวันที่ 20 มิถุนายน 2533

สำนักงานอธิการบดี

คณะเทคโนโลยี

คณะพยาบาลศาสตร์

คณะพลศึกษา

คณะแพทยศาสตร์

คณะมนุษยศาสตร์

คณะวิทยาศาสตร์

คณะศึกษาศาสตร์

คณะสังคมศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย

สถาบันทักษิณคดีศึกษา

สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์

สถาบันวิจัยศิลปะและวัฒนธรรมอีสาน

สถาบันวิทยาศาสตร์ทางทะเล

สำนักทดสอบทางการศึกษาและ

จิตวิทยา

สำนักวิทยบริการ

สำนักหอสมุดกลาง

ปัจจุบัน (พ.ศ.2545)

สำนักงานอธิการบดี

คณะทันตแพทยศาสตร์

คณะพลศึกษา

คณะแพทยศาสตร์

คณะเภสัชศาสตร์

คณะมนุษยศาสตร์
 คณะวิทยาศาสตร์
 คณะวิศวกรรมศาสตร์
 คณะศิลปกรรมศาสตร์
 คณะศึกษาศาสตร์
 คณะสังคมศาสตร์
 บัณฑิตวิทยาลัย
 สำนักหอสมุดกลาง
 สำนักทดสอบทางการศึกษาและ
 จิตวิทยา
 สำนักคอมพิวเตอร์
 สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์

ส่วนงานในกำกับของมหาวิทยาลัย 9 ส่วนงาน
 คณะสหเวชศาสตร์
 คณะพยาบาลศาสตร์
 สถาบันสิ่งแวดล้อมและทรัพยากร
 สถาบันพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อ
 อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
 สถาบันเอเชียแพซิฟิกศึกษา
 สถาบันวิจัยศิลปวัฒนธรรม
 สำนักสื่อและเทคโนโลยีการศึกษา
 ศูนย์วิทยาศาสตร์ศึกษา
 สำนักวิชาศึกษาทั่วไปและวิทยาศาสตร์
 -คณิตศาสตร์พื้นฐาน

หน่วยงานเทียบเท่าส่วนงาน
ศูนย์วิจัยและบริการ
สถาบันวิจัยเพื่อพัฒนาการศึกษา
สำหรับผู้มีความสามารถพิเศษทางด้านทัศน
ศิลป์และศิลปการแสดง
สำนักงานบริหารกิจการหอพัก

ภาพลักษณ์ใหม่

ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ในอดีตมีความเด่นและเน้นทางด้านศึกษาศาสตร์ แต่ในปัจจุบันได้มีการปรับปรุง เปลี่ยนแปลงทางด้านกายภาพและสภาพแวดล้อมรวมทั้งขยายงานไปด้านอื่น ๆ มากขึ้นทั้งด้านการเรียนการสอนที่ขยายตัวไปทางด้านวิทยาศาสตร์สุขภาพ และเทคโนโลยี การบริการวิชาการที่เข้าถึงชุมชน และสนองตอบต่อความต้องการของสังคม งานวิจัยที่ได้รับการยกย่องในผลงานจนได้รับรางวัลระดับชาติ งานทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมที่มีส่วนในการสร้างจิตสำนึกอนุรักษ์และเผยแพร่ทางด้านศิลปวัฒนธรรมทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย ภาพลักษณ์ใหม่ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒแสดงออกมาในรูปของผลงานดังนี้

งานปรับปรุงเปลี่ยนแปลงทางด้านกายภาพและสภาพแวดล้อม

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมภายในมหาวิทยาลัยรวมทั้งสวัสดิการต่างๆ ที่เอื้ออำนวยความสะดวกสะอาด น่าอยู่ ปลอดภัย และเป็นระบบมากขึ้นไม่ว่าจะเป็นร้านอาหารสำหรับคณาจารย์และนิสิตที่ได้มาตรฐาน สำหรับต้อนรับแขกผู้มาเยือนมหาวิทยาลัย ระบบรักษาความปลอดภัย ระบบกำจัดขยะ ระบบการใช้อาคารสถานที่ของบุคคลภายนอก มีป้ายมหาวิทยาลัยที่สง่างาม มีหอพระที่

ประดิษฐานพระพุทธรูปัญญาภีวัฒน์ธรรมจักร ศรีนครินทรวิโรฒ ที่ชาวศรีนครินทรวิโรฒเคารพบูชากราบไหว้เป็นที่พึ่งทางใจได้ทางหนึ่ง มีประกาศอย่างเป็นทางการให้ต้นสาละเป็นต้นไม้ประจำมหาวิทยาลัย มีอนุสาวรีย์ศาสตราจารย์หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล บุชนิยบุคคลผู้ดำเนินการซื้อที่ดินวางแผนและบุกเบิกงานและดำเนินการก่อสร้างโรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูงซึ่งปัจจุบันคือ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยตั้งอนุสาวรีย์ไว้ที่วงเวียนทางด้านทิศตะวันออกของอาคาร 3 เพื่อเป็นอนุสรณ์ที่ควรค่าแก่การเคารพสักการะและระลึกถึงของชาวมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มีการปรับปรุงและตกแต่งพื้นที่ภายในบริเวณมหาวิทยาลัยให้สะอาดน่าอยู่สวยงาม มีการจัดสวัสดิการตลาดนัดวันพฤหัสบดีจำหน่ายสินค้าราคาถูกให้แก่คณาจารย์ ข้าราชการ และบุคคลภายนอกรอบๆ มหาวิทยาลัย เป็นต้น

ด้านการเรียนการสอน

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ นอกจากจะมีความเด่นและมีชื่อเสียงทางด้านศึกษาศาสตร์ สังคมศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ในคณะวิชาเดิมที่มีอยู่แล้ว มหาวิทยาลัยยังขยายการศึกษาและการผลิตบัณฑิตให้มีความหลากหลายและเป็นสหวิทยาการ โดยเปิดคณะวิชาเพิ่มขึ้นจากเดิมคือ คณะทันตแพทยศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ คณะเภสัชศาสตร์ คณะวิศวกรรมศาสตร์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ สำนักคอมพิวเตอร์ คณะสหเวชศาสตร์ คณะพยาบาลศาสตร์ สำนักสื่อและเทคโนโลยีการศึกษา เพื่อพัฒนาและผลิตสื่อการเรียนการสอนโดยเน้นการนำเทคโนโลยีสารสนเทศศึกษาวิจัยองค์ความรู้เกี่ยวกับสื่อเทคโนโลยีการศึกษามาใช้ในการเรียนการสอนตามหลักสูตรของมหาวิทยาลัยและจัดระบบเครือข่ายบริหารการใช้สื่อและเทคโนโลยีการศึกษาภายใน

มหาวิทยาลัย และระหว่างมหาวิทยาลัยร่วมมือ
เครือข่าย

นอกจากนี้ยังมีโครงการความร่วมมือ
มือกับต่างประเทศในการผลิตบัณฑิต เช่น คณะ
เภสัชศาสตร์ผลิตบัณฑิตด้านเภสัชศาสตร์ร่วม
กับมหาวิทยาลัยนอตติงแฮม ประเทศอังกฤษ
เป็นต้น

การบริการวิชาการแก่ชุมชน

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒมีการ
บริการวิชาการแก่ชุมชนทั้งการอบรมสัมมนา
ประชุมวิชาการ ทางด้านการศึกษา ศิลปะ
สังคมศาสตร์ วิทยาศาสตร์และบริการด้าน
สาธารณสุข ทั้งบุคลากรภายในและบุคคล
ภายนอก เช่น คลินิกทันตกรรมพิเศษ สถาน
บริการทางแพทย์ ศูนย์โรคผิวหนัง มศว ศูนย์
ให้คำปรึกษา คลินิกกายภาพบำบัด หน่วย
แพทย์เคลื่อนที่โดยไม่คิดค่าใช้จ่าย นอกจากนี้
ยังมีหน่วยงานต่างๆ ที่ให้บริการวิชาการแก่
บุคคลภายในและภายนอก เช่น สำนัก
คอมพิวเตอร์ มีบริการอบรมให้แก่บุคคล
ภายนอก COMPUTER SERVICE CENTER

คลินิกพิเศษ (สอนพูดแก่ผู้มีความบกพร่อง
ทางการได้ยินทุกระดับ ส่งเสริมพัฒนาการ
แก้ไขบำบัดและเตรียมความพร้อมแก่เด็ก
ปัญญาอ่อนอายุ 2 ขวบขึ้นไป รวมทั้งห้อง
ปฏิบัติการเด็กที่มีความสามารถพิเศษ) โครงการ
พัฒนานักบริหารและผู้จัดการระดับสูง (Mini
master of Education : MMED) ศูนย์
บริการเภสัชสนเทศ (บริการข่าวสารข้อมูลด้าน
ยาและผลิตภัณฑ์อื่นๆ) บริการวิชาการ
ด้านการวัดและประเมิน สถิติและการวิจัยทั้ง
ภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย บริการวิชา
การทางด้านศิลปะโดยจัดโครงการอบรมสีน้ำ
สวดส์ปาดาร์ สีน้ำมัน เซรามิกส์ให้แก่บุคคล
ภายนอกทั่วไป เป็นต้น

งานทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒเล็งเห็น
ความสำคัญของงานด้านศิลปวัฒนธรรม ทั้ง
ในรูปของหน่วยงาน และภาพรวมของ
มหาวิทยาลัย ดังจะเห็นได้จากการมีหอสะสม
ศิลป์ และหอศิลปกรรมศรีนครินทรวิโรฒ ที่
คณะศิลปกรรมศาสตร์ โครงการจัดตั้งหอ

จดหมายเหตุ หอเกียรติยศ และพิพิธภัณฑ์การศึกษา ที่อาคาร 3 เพื่อรวบรวม จัดเก็บเอกสาร วัตถุ สิ่งของ ซึ่งเป็นหลักฐานที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ของมหาวิทยาลัย ตลอดจนรวบรวมจัดเก็บและเชิดชูเกียรติปูชนียบุคคล ผู้มีคุณูปการต่อมหาวิทยาลัยและวงการศึกษาไทย ที่จะเป็ประโยชน์ต่อการศึกษาค้นคว้า และเผยแพร่ชื่อเสียงเกียรติภูมิของมหาวิทยาลัย รวมทั้งการส่งเสริม และสนับสนุนให้เผยแพร่ ศิลปวัฒนธรรมด้านการแสดงทั้งในและต่างประเทศดังได้เห็นภาพผลงานจากฝ่ายประชาสัมพันธ์มหาวิทยาลัยและสื่อมวลชนทั่วไป **มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ อำเภองครักษ์**

พ.ศ. 2518 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เมื่อครั้ง ศาสตราจารย์ ดร.สุตใจ เหล่าสุนทร เป็นอธิการบดี ได้รับบริจาคที่ดินจำนวน 947 ไร่ 2 งาน จากบริษัทศิระชะกระบือ จำกัด เพื่อจัดตั้งสถานศึกษา แต่ในช่วงนั้นมหาวิทยาลัยยังมิได้ดำเนินการใด ๆ จนกระทั่ง พ.ศ. 2530-2531 มหาวิทยาลัยจัดให้มีการสัมมนาเรื่อง การกำหนดทิศทางการผลิตบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ผลการสัมมนาสรุปสาระสำคัญได้ว่าทิศทางการผลิตบัณฑิตของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ควรมุ่งไปที่การขยายการผลิตบัณฑิต สาขาวิทยาศาสตร์ประยุกต์ และเทคโนโลยี ควบคู่ไปกับการผลิตบัณฑิตสาขาเดิมที่กระทำอยู่โดยให้มีการพัฒนาที่ดินที่ได้รับบริจาค 947 ไร่ 2 งาน ที่อำเภองครักษ์ จังหวัดนครนายก เป็น

สถานที่ผลิตบัณฑิตทางวิทยาศาสตร์ประยุกต์ และเทคโนโลยีเป็นสำคัญ

คณะผู้บริหารมหาวิทยาลัยในสมัย รองศาสตราจารย์ ดร.ชาติ เมืองนาโพธิ์ เป็นอธิการบดีได้เสนอโครงการพัฒนา มหาวิทยาลัยที่จะขยายไปยังพื้นที่แห่งใหม่ที่ อำเภองครักษ์ จังหวัดนครนายกต่อสภามหาวิทยาลัย และสภามหาวิทยาลัยให้ความเห็นชอบ ต่อจากนั้นได้มีการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับสภาพดินและชุมชนที่ตั้งอยู่ในบริเวณที่ดินของมหาวิทยาลัยเพื่อดำเนินการตามมติของสภามหาวิทยาลัยจนได้ข้อสรุปตามลำดับเหตุการณ์ดังนี้

1 ธันวาคม 2532 มีการประชุมครั้งแรกเพื่อวางแผนสร้างมหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ อำเภองครักษ์

20 ธันวาคม 2532 ผู้บริหารมหาวิทยาลัยในขณะนั้น คือ รองศาสตราจารย์ ดร.ชาติ เมืองนาโพธิ์ อธิการบดี ดร.ธานี ทับทิมโต รองอธิการบดีมหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตบางเขน ศ.ดร.สำเร็จ บุญเรืองรัตน์ รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการและคณาจารย์จากวิทยาเขตประสานมิตร และบางเขน จำนวนหนึ่ง เดินทางไปดูที่ดินที่อำเภองครักษ์ จังหวัดนครนายก โดยมีเจ้าหน้าที่จากสำนักงานเกษตร อำเภองครักษ์ เป็นผู้นำดูที่ดิน สภาพที่ดินขณะนั้น เป็นท้องนา ดินเป็นดินเปรี้ยว บริเวณริมคลองรังสิตตรงที่ดินของมหาวิทยาลัยเป็นชุมชนที่ชาวนาปลูกบ้านอยู่และทำนา สภาพถนนเป็นถนนลูกรัง เมื่อดูที่ดินแล้ว ได้ข้อสรุปว่า การเรียนการสอนที่จะขยายไปที่องครักษ์ มี 6 คณะ และ 1 สถาบัน คือ คณะวิศวกรรมศาสตร์ คณะอุตสาหกรรมศาสตร์ คณะกายภาพบำบัด คณะเภสัชศาสตร์ คณะทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา และสถาบันวิจัยและพัฒนา

หลังจากนั้นมีการจัดทำเอกสารเกี่ยวกับโครงการจัดตั้งมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ อ.องครักษ์ นำเสนอที่ประชุมผู้บริหารมหาวิทยาลัย และสภามหาวิทยาลัยให้ความเห็นชอบตามลำดับ ฝ่ายวางแผนและพัฒนาเสนอโครงการดังกล่าวต่อทบวงมหาวิทยาลัยเพื่อบรรจุไว้ในแผนของทบวงมหาวิทยาลัยแต่ทบวงมหาวิทยาลัยไม่เห็นชอบมหาวิทยาลัยจึงนำโครงการนี้ไปเสนอขอเงินกู้จากธนาคารโลก โดยความเห็นชอบของฝ่ายวิเทศสัมพันธ์ ทบวงมหาวิทยาลัยและคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติเป็นผู้พิจารณาขั้นสุดท้าย คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติให้ความเห็นชอบกับโครงการนี้ จึงให้ทบวงมหาวิทยาลัยบรรจุไว้ในแผนของทบวงมหาวิทยาลัยและเสนอโครงการต่อคณะรัฐมนตรี (ซึ่งมีนายอานันท์ ปันยารชุน เป็นนายกรัฐมนตรี) พิจารณา

25 กุมภาพันธ์ 2535 คณะรัฐมนตรีมีมติให้มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ขยายการศึกษาไปที่อำเภอองครักษ์ จังหวัดนครนายก โดยไม่ต้องกู้เงินจากธนาคารโลก แต่ให้ใช้งบประมาณแผ่นดิน และให้จัดตั้ง 6 คณะ และ 1 สถาบัน ดังนี้

1. คณะวิทยาศาสตร์
2. คณะอุตสาหกรรมศาสตร์
3. คณะกายภาพบำบัด
4. คณะเภสัชศาสตร์
5. คณะทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
6. คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา
7. สถาบันวิจัยและพัฒนา

หลักสูตรการศึกษา

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒมีหลักสูตรที่เปิดสอนอยู่ในขณะนี้รวมทั้งหมด 5 ระดับ คือ ระดับประกาศนียบัตร ระดับปริญญาตรี

ระดับประกาศนียบัตรบัณฑิต ระดับปริญญาโท และระดับปริญญาเอก โดยแยกเป็นหลักสูตรและสาขาวิชาต่าง ๆ ดังนี้

หลักสูตรประกาศนียบัตร

ชื่อหลักสูตร	ชื่อปริญญา (ชื่อย่อ)
หลักสูตรประกาศนียบัตร (ปปี)	

หลักสูตรระดับปริญญาตรี

ชื่อหลักสูตร	ชื่อปริญญา (ชื่อย่อ)
หลักสูตรการศึกษาศาสตรบัณฑิต	การศึกษาศาสตรบัณฑิต (กศ.บ.)
หลักสูตรทันตแพทยศาสตร์	ทันตแพทยศาสตรบัณฑิต (ท.บ.)
หลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต (4 ปี และต่อเนื่อง 2 ปี)	บริหารธุรกิจบัณฑิต (บธ.บ.)
หลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต (4 ปี)	บริหารธุรกิจบัณฑิต (บธ.บ.)
หลักสูตรแพทยศาสตรบัณฑิต	แพทยศาสตรบัณฑิต (พ.บ.)
หลักสูตรเภสัชศาสตรบัณฑิต	เภสัชศาสตรบัณฑิต (ภ.บ.)
หลักสูตรวิทยาศาสตร์บัณฑิต	วิทยาศาสตร์บัณฑิต (วท.บ.)
หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต	พยาบาลศาสตรบัณฑิต (พย.บ.)
หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต	ศิลปศาสตรบัณฑิต (ศศ.บ.)
หลักสูตรศิลปกรรมศาสตร์บัณฑิต	ศิลปกรรมศาสตรบัณฑิต (ศป.บ.)
หลักสูตรเศรษฐศาสตรบัณฑิต	เศรษฐศาสตรบัณฑิต (ศ.บ.)
หลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต	รัฐศาสตรบัณฑิต (ร.บ.)

หลักสูตรวิศวกรรมศาสตร์	วิศวกรรมศาสตรบัณฑิต (วศ.บ.)
หลักสูตรอุตสาหกรรมศาสตร์	อุตสาหกรรมศาสตรบัณฑิต(ต่อเนื่อง 2 ปี) บัณฑิต (อศ.บ.)

หลักสูตรระดับประกาศนียบัตรบัณฑิต

ชื่อหลักสูตร	ชื่อปริญญา (ชื่อย่อ)
หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต	ประกาศนียบัตรบัณฑิต (ป.บัณฑิต)

หลักสูตรวิทยาศาสตร์ มหาบัณฑิต	วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต (วท.ม.)
หลักสูตรบริหารธุรกิจ มหาบัณฑิต	บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต (บธ.ม.)

หลักสูตรระดับปริญญาโท

ชื่อหลักสูตร	ชื่อปริญญา
หลักสูตรการศึกษา มหาบัณฑิต	การศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.)
หลักสูตรศิลปศาสตร์ มหาบัณฑิต	ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ศศ.ม.)
หลักสูตรศิลปกรรมศาสตร์ มหาบัณฑิต	ศิลปกรรมศาสตร์มหาบัณฑิต (ศป.ม.)
หลักสูตรเศรษฐศาสตร์ มหาบัณฑิต	เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต (ศ.ม.)

หลักสูตรระดับปริญญาเอก	
ชื่อหลักสูตร	ชื่อปริญญา (ชื่อย่อ)
หลักสูตรการศึกษา ดุษฎีบัณฑิต	การศึกษาดุษฎีบัณฑิต (กศ.ด.)
หลักสูตรวิทยาศาสตร์ ดุษฎีบัณฑิต	วิทยาศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต (วท.ด.)
หลักสูตรศิลปศาสตร์ ดุษฎีบัณฑิต	ศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต (ศศ.ด.)

บรรณานุกรม

พิธีถวายผ้าพระกฐินพระราชทาน ประจำปีพุทธศักราช 2542 ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

(2542) กรุงเทพฯ : สันติศิริการพิมพ์.

พิธีถวายผ้าพระกฐินพระราชทาน ประจำปีพุทธศักราช 2543 ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

(2543) กรุงเทพฯ : สันติศิริการพิมพ์.

พิธีถวายผ้าพระกฐินพระราชทาน ประจำปีพุทธศักราช 2544 ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

(2544) กรุงเทพฯ : สันติศิริการพิมพ์.

วันมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ 2544. (2544) กรุงเทพฯ : สันติศิริการพิมพ์.

คำสั่งมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ที่ 2660/2545

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการจัดงานถวายผ้าพระกฐินพระราชทาน ประจำปี 2545

ด้วยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับพระราชทานผ้าพระกฐิน ประจำปี 2545 เพื่อนำไปถวายพระภิกษุสงฆ์จำพรรษา ณ วัดรัชฎาธิษฐานราชวรวิหาร แขวงคลองซึกพระ เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร ในวันศุกร์ ที่ 8 พฤศจิกายน 2545 เพื่อให้การจัดงานดังกล่าวดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 19 และมาตรา 22 แห่งพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พ.ศ.2541 จึงแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการถวายผ้าพระกฐินพระราชทาน ประจำปี 2545 ดังรายชื่อต่อไปนี้

คณะกรรมการอำนวยการ

1. อธิการบดี	ประธานกรรมการ
2. รองอธิการบดีฝ่ายศิลปวัฒนธรรม	รองประธานกรรมการ
3. รองอธิการบดีฝ่ายบริหาร	รองประธานกรรมการ
4. รองอธิการบดีฝ่ายการคลังและบุคลากร	กรรมการ
5. รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ	กรรมการ
6. รองอธิการบดีฝ่ายกิจการนิสิต	กรรมการ
7. รองอธิการบดีฝ่ายแผนและพัฒนา	กรรมการ
8. รองอธิการบดีฝ่ายวิจัย	กรรมการ
9. รองอธิการบดีฝ่ายวิเทศสัมพันธ์	กรรมการ
10. คณบดีคณะทันตแพทยศาสตร์	กรรมการ
11. คณบดีคณะพลศึกษา	กรรมการ
12. คณบดีคณะแพทยศาสตร์	กรรมการ
13. คณบดีคณะเภสัชศาสตร์	กรรมการ
14. คณบดีคณะมนุษยศาสตร์	กรรมการ
15. คณบดีคณะวิทยาศาสตร์	กรรมการ
16. คณบดีคณะวิศวกรรมศาสตร์	กรรมการ
17. คณบดีคณะศิลปกรรมศาสตร์	กรรมการ
18. คณบดีคณะศึกษาศาสตร์	กรรมการ
19. คณบดีคณะสังคมศาสตร์	กรรมการ
20. คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย	กรรมการ

21. คณะบดีคณะสหเวชศาสตร์	กรรมการ
22. คณะบดีคณะพยาบาลศาสตร์	กรรมการ
23. ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์	กรรมการ
24. ผู้อำนวยการสำนักหอสมุดกลาง	กรรมการ
25. ผู้อำนวยการสำนักคอมพิวเตอร์	กรรมการ
26. ผู้อำนวยการสำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา	กรรมการ
27. ผู้อำนวยการสำนักสื่อและเทคโนโลยีการศึกษา	กรรมการ
28. ผู้อำนวยการสถาบันเอเชียแปซิฟิกศึกษา	กรรมการ
29. ผู้อำนวยการสถาบันพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	กรรมการ
30. ผู้อำนวยการศูนย์วิจัยและบริการ	กรรมการ
31. ผู้อำนวยการสถาบันสิ่งแวดล้อมและทรัพยากร	กรรมการ
32. ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยศิลปวัฒนธรรม	กรรมการ
33. ผู้อำนวยการศูนย์วิทยาศาสตร์ศึกษา	กรรมการ
34. ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาการศึกษา สำหรับผู้มีความสามารถพิเศษด้านทัศนศิลป์และศิลปะการแสดง	กรรมการ
35. ผู้อำนวยการสำนักวิชาศึกษาทั่วไป และวิทยาศาสตร์-คณิตศาสตร์พื้นฐาน	กรรมการ
36. ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายวิชาการ	กรรมการ
37. ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายกิจการนิสิต	กรรมการ
38. ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายกิจการพิเศษ	กรรมการ
39. ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายกฎหมาย	กรรมการ
40. ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายแผนและพัฒนา	กรรมการ
41. ผู้อำนวยการโรงเรียนสาธิต มศว ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม)	กรรมการ
42. ผู้อำนวยการโรงเรียนสาธิต มศว ประสานมิตร (ฝ่ายประถม)	กรรมการ
43. ผู้อำนวยการโรงเรียนสาธิต มศว ปทุมวัน	กรรมการ
44. ผู้อำนวยการกองคลัง	กรรมการ
45. ผู้อำนวยการกองการเจ้าหน้าที่	กรรมการ
46. ผู้อำนวยการกองกิจการนิสิต	กรรมการ
47. ผู้อำนวยการกองแผนงาน	กรรมการ
48. ผู้อำนวยการกองบริการการศึกษา	กรรมการ
49. ผู้อำนวยการกองวิเทศสัมพันธ์	กรรมการ
50. ผู้อำนวยการสำนักงานบริหารกิจการหอพัก	กรรมการ
51. ผู้อำนวยการกองกลาง	กรรมการ
52. ผู้อำนวยการกองธุรการองค์กร	กรรมการ
53. หัวหน้าหน่วยตรวจสอบภายใน	กรรมการ
54. หัวหน้าฝ่ายรับนิสิตใหม่	กรรมการ
55. หัวหน้าฝ่ายพัสดุกลาง	กรรมการ

56. หัวหน้าฝ่ายจัดการทรัพย์สินและสวัสดิการ	กรรมการ
57. หัวหน้าฝ่ายพัฒนาบุคลากร	กรรมการ
58. หัวหน้าฝ่ายวินัยและนิติการ	กรรมการ
59. หัวหน้าฝ่ายสวัสดิการนิสิต	กรรมการ
60. หัวหน้าฝ่ายแนะแนวและให้คำปรึกษา	กรรมการ
61. หัวหน้าฝ่ายยานพาหนะและความปลอดภัย	กรรมการ
62. หัวหน้าฝ่ายอาคารสถานที่	กรรมการ
63. หัวหน้าฝ่ายส่งเสริมการวิจัย	กรรมการ
64. หัวหน้าฝ่ายประกันคุณภาพการศึกษา	กรรมการ
65. หัวหน้าฝ่ายประชาสัมพันธ์และสารสนเทศ	กรรมการ
66. หัวหน้าฝ่ายส่งเสริมกิจการมหาวิทยาลัย	กรรมการ

คณะกรรมการดำเนินงาน

1. รองอธิการบดีฝ่ายศิลปวัฒนธรรม	ประธานกรรมการ
2. รองอธิการบดีฝ่ายบริหาร	รองประธานกรรมการ

คณะอนุกรรมการ

ฝ่ายการเงิน

1. ผู้อำนวยการกองคลัง	ประธานอนุกรรมการ
2. เจ้าหน้าที่กองคลัง	อนุกรรมการ

ฝ่ายพิธีการ

1. อาจารย์อารี วิชาชัย	ประธานอนุกรรมการ
2. นางสาวพรรณราย ประสิทธิ์นราพันธุ์	อนุกรรมการ
3. นางลักขณา กล่อมเกตุ	อนุกรรมการ
4. นางจันทิรา จิตวีระ	อนุกรรมการ
5. นางสุพัฒนา ชลศิริ	อนุกรรมการ
6. นายไพฑูรย์ รัตนศิริ	อนุกรรมการ

ฝ่ายประชาสัมพันธ์

1. หัวหน้าฝ่ายประชาสัมพันธ์และสารสนเทศ	ประธานอนุกรรมการ
2. นางกัลยา กล่อมเกตุ	อนุกรรมการ
3. นายไกรฤกษ์ จันทร์แจ่ม	อนุกรรมการ
4. นางสาวอุไรวรรณ วรรณะ	อนุกรรมการ

ฝ่ายสถานที่

1. หัวหน้าฝ่ายอาคารสถานที่	ประธานอนุกรรมการ
2. นายสายฝน ชุนเศรษฐี	อนุกรรมการ
3. นางสาวสะอาด กิมอารีย์	อนุกรรมการ
4. นายธนา เอาผล	อนุกรรมการ
5. เจ้าหน้าที่ฝ่ายอาคารสถานที่	อนุกรรมการ

ฝ่ายยานพาหนะ

1. หัวหน้าฝ่ายยานพาหนะและความปลอดภัย	ประธานอนุกรรมการ
2. นายไพฑูรย์ รัตนศิริ	อนุกรรมการ
3. เจ้าหน้าที่ฝ่ายยานพาหนะและความปลอดภัย	อนุกรรมการ

ฝ่ายจัดทำหนังสือที่ระลึก

1. อาจารย์สุรชาติ ทินานนท์	ประธานอนุกรรมการ
2. นางจันทิรา จิตวีระ	อนุกรรมการ
3. นางสุพัฒนา ชลศิริ	อนุกรรมการ
4. นายสันหนกช สัมมาชีพ	อนุกรรมการ

ฝ่ายประสานงานทั่วไป

1. ผู้อำนวยการกองกลาง	ประธานอนุกรรมการ
2. นางสาวพรรณราย ประสิทธิ์นราพันธุ์	อนุกรรมการ
3. นางสุพัฒนา ชลศิริ	อนุกรรมการ
4. นางจันทิรา จิตวีระ	อนุกรรมการ
5. นางลักขณา กล่อมเกตุ	อนุกรรมการ
6. นางกานดา ไทรพัก	อนุกรรมการ
7. นายธนิษฐ์ ชะออน	อนุกรรมการ
8. นางสาวสุภาภรณ์ ปลีกทอง	อนุกรรมการ
9. นางแหว กวีหิรัญ	อนุกรรมการ
10. นางสนิฑิ กวีหิรัญ	อนุกรรมการ
11. นายสมภพ จันเพ็ง	อนุกรรมการ
12. นางสาวศศิวิมล ขามเทศ	อนุกรรมการ
13. นางอบเชย จุฬานนท์	อนุกรรมการ
14. นายสามารถ วิชชาชาติ	อนุกรรมการ

ฝ่ายโสตทัศนูปกรณ์

1. รองศาสตราจารย์สุรัชย์ สีขาวบัณฑิต	ประธานอนุกรรมการ
2. รองศาสตราจารย์เสาวนีย์ สีขาวบัณฑิต	อนุกรรมการ
3. ข้าราชการและเจ้าหน้าที่สำนักสื่อและเทคโนโลยีการศึกษา	อนุกรรมการ

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ 30 ตุลาคม พ.ศ.2545

(รองศาสตราจารย์ สุมณฑา พรหมบุญ)
อธิการบดีมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

